

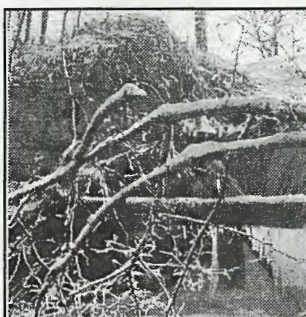

Kopsolī

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS
2008. gada janvāris Nr. 1/2 (949/950)

www.lns.lv

Iznāk no 1954. gada
Cena 60 santīmi

LNS Domes sēde: Par to, kā strādājušas LNS sistēmas organizācijas

Pēdējā Domes sēde 2007. gadā notika 19. decembrī ar apjomīgu dienaskārtību, kurā bija paredzēts izskatīt visu LNS organizāciju darbu, apstiprināt LNS biedru naudas apmēru 2008. gadam, kā arī risināt jautājumu par zemes pirkšanu **Plaviņās**.

Seit isumā par Domes sēdes gaitu, un turpmāk pakāpeniski publicēsīm arī šeit neaplūkoto organizāciju pārskatus.

Nekustamie īpašumi

— tā saucas LNS SIA, kas tika nodibināta 2005. gada sākumā, lai apsaimniekotu LNS īpašumus un dotu līdzekļus LNS darbībai nedzirdīgo rehabilitācijā. Sākotnēji kā pirmais objekts ir Rīgas MRU «Auseklis», bet paredzēta arī citu nekustamo īpašumu pārņemšana visā Latvijā. Atbildot uz domnieku jautājumiem, SIA vadītājs **Laimonis Paulēns** informēja, ka nekustamā īpašuma apsaimniekošana un uzturēšana prasa lielus izdevumus un ne visam pietiek naudas.

LNS darbībai atvēlēti līdzekļi saskaņā ar tāmi (12 – 14 t. Ls gadā). Problēma ir arī kadru nodrošināšana par pašreizējām algām. Domnieki ieteica rūpēties par arhīva saglabāšanu, šai

organizācijai pakāpeniski pārņemt pārējo vairāk nekā 20 objektu apsaimniekošanu, lai sekmīgāk rūpētos par to uzturēšanu kārtībā.

Surdotehniskās palīdzības centrs

Pārskatu sniedza šīs iestādes valdes priekšsēdētājs **Arnolds Pavlins**. Viņš atzīmēja, ka izdevies atrisināt rindu problēmu, tās palikušas tikai uz dzirdes aparātiem, bet palielinājies dokumentācijas apjoms tehnisko palīg līdzekļu iegādei. Centrs uzsācis pārkārtošanos, uzņemoties papildfunkciju – nedzirdīgo sociālo rehabilitāciju.

Šajā sakarā domniekiem radās vairāki jautājumi par jaunās ievirzes perspektīvām. A. Pavlins paskaidroja, ka ES

finansēto projektu ietvaros jau izstrādātas vairākas sociālās rehabilitācijas programmas ar daudzveidīgu saturu – tulka un psihologa pakalpojumiem, zīmju valodas apmācību utt. Elvīras 19 tiks uzcelta papildplatība rehabilitācijas centra vajadzībām.

Domnieki ieteica turpināt iesākto reklāmas kampaņu, lai pēc iespējas vairāk cilvēku uzzina par Surdocentra piedāvātiem pakalpojumiem.

Debate izraisījās par to, vai LNS nodibinātiem SIA jāizvirza mērķis – nopelnīt naudu.

A. Pavlins to noslēdza ar atziņu: *Nedzirdīgo savienība savulaik dibināja uzņēmumus, lai tie pelnītu līdzekļus LNS darbībai, bet tagad LNS centri un organizācijas tiek dibināti, lai sniegtu pakalpojumus nedzirdīgajiem cilvēkiem, nevis lai pelnītu. Tāds ir princips, uz kura tie balstās savā darbībā šodien.*

Šajā numurā

Domes sēdē par darbu atskaitās visas LNS sistēmas organizācijas

1. – 2. lpp.

Kur mācās nedzirdīgie autobraucēji? Tatjanas pieredze — 3. lpp.

Varam droši doties uz Nacionālo teātri — 4. lpp.

Vēlreiz par implantiem: vecāku viedokļi — 5. lpp.

Skolu dzīve: notikumi Valmieras un Rīgas skolā — 5. – 6. lpp.

Ziemassvētku atbalsis: Liepājā, Rīgā — 6. lpp.

Ziņu lapa «I+I»: Projekts beidzas — 7. – 8. lpp. Un vēl daudz kas cits...

Intervija ar LNS Goda biedri Gunu Briedi no Kuldīgas — 9. lpp.

Jauņieši apliecina «Tādi mēs esam!» — 11. lpp.

Citu zemju izjūtas: filmu festivālā Zviedrijā — 12. lpp., starptautiski notikumi — 13. lpp., darbs Īrijā — 15. lpp.

Jāieskatās likumdošanas jaunumus — 14. lpp.

Mīļi sveicieni jubilāriem un citi sīkumi — 16. lpp.

Galvenā redaktore: Ilze Kopmane
Datormakets: Irīna Kristoforova

Bridis prieka aizdzen simt rūpju. Austrumu gudrība

Nākamais numurs 15. februārī

Bijušais Rīgas MRU komplekss.

I. Kristoforovas foto

Domes sēdē... Zīmju valodas centrs

Centra vadītāja **Lilita Janševska** savā uzrunā uzsvēra galveno problēmu – trūkst speciālistu šajā jomā, it īpaši ZV pasniedzēju kursos. Tomēr izdarīts liels darbs. Par to pārliecinājās domnieki, iztaujājot ZVC direktori. Izdotas daudzas grāmatas un izdales materiāli, atvērta mājaslapa internetā, sagatavotas apmācību programmas, notiek kursi, tiek īstenoti projekti.

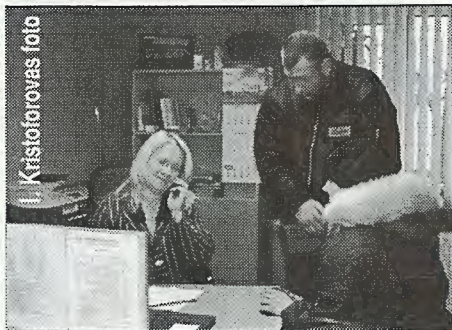

Mūsu mērķis – vienādot zīmju valodu Latvijā, L. Janševska skaidroja. Taču tas nav viegli izdarāms, reģionos ļaudis sazinās atšķirīgās zīmēs. Komunikāciju centra vadītājs **Edgars Vorslovs** atzīmēja, ka sadarbība abiem centriem ir ideāla un ļoti nepieciešama.

M. Lasmane uzsvēra izdales materiālu pozitīvo ietekmi bērnodārza audzēkņu valodas attīstībā. Bet ZVC vadītāja izteica pateicību visiem palīgiem, kuru vidū nosauca **I. Liniņu, V. Kleinu, S. Plisku, V. Kamari, R. Pūci, A. Smonu, J. Bočkāni, L. Baueri u.c.**

Domes ieteikums: turpināt zīmju valodas izpēti un pilnveidošanu, sekojot tautā lietotai valodai.

LNS Komunikāciju centrs

Šī centra vadītājs **Edgars Vorslovs** savā pārskatā kā galvenos risināmos jautājumus uzsvēra divus – samazināto valsts apmaksāto pakalpojumu apjomu (no 1,5 stundām uz cilvēku 2005. gadā līdz 1,05 st. 2007. gadā.), kā arī konkurētspējīga atalgojuma nodrošināšanu tulkjiem, kas strādā centrā. Savā uzrunā viņš analizēja pašreizējo nelabvēlīgo situāciju, kas iezīmējas 2008. gadā sakarā ar nepietiekamo finansējumu no valsts budžeta. Sekas tam var būt maksas pakalpojumu ieviešana, kā arī darba laika (slodzes) samazināšanas (meklēs citu darbu, ja alga nebūs konkurētspējīga).

Tulku problēma vienmēr ir aktuāla, jo tā ir sarežģīta – to ietekmē dažādi apstākļi, kur saduras valsts politika, darbaspēka tirgus, klientu mērķi un vajadzības. Kopsaucēju atrast grūti. Taču mēs ejam uz to, lai tulku darbs būtu profesionālāks, kvalitatīvāks, teica KC direktors **E. Vorslovs**.

Debates izvērsās visai plašas, un visu runātāju viedoklis bija vienprātīgs – tulku pakalpojumu skaita un kvalitātes uzlabošanā vēl daudz darāmā gan Rīgā, gan reģionos. Rīgas biedrības valdes vārdā runāja **A. Bergmanis**. Viņš asi vērsās pret pierakstīšanās kārtību «*rindā uz tulku*» 1 – 2 mēnešus uz priekšu, centrā attieksmi pret biedrības konferencē izteikto kritiku, tulku neierašanos, viņu noslogotību un steigu, kad jāapkalpo klients izsaukumā, maksas pakalpojumu būtību utt.

A. Pavlins ieteica turpmāk uz Rīgas biedrības valdes sēdēm, kur apspriež Komunikācija centra darbu, uzaicināt arī tā vadītāju. **E. Vorslovs** savukārt bilda, ka par katru nebūšanu, tulku neizdarību vajag ziņot nekavējot.

Bija arī iebildumi un ieteikumi par tulkošanu TV ekrānā, tulkjiem – rezervistiem ārkārtas gadījumiem, vajadzību pēc sociāliem darbiniekiem, tulku nepieciešamību mācību iestādēs u.c.

SIA «LNS Dane»

Tā tika izveidota uz bij. Daugavpils MRU bāzes. Par pašreizējo darbu pārskatu sniedza SIA valdes locekle **Marija Gedminiene**, uzņēmuma direktore.

Galvenās grūtības sagādā kvalificētu šuvēju trūkums. Strādājošo skaits sama-

LNS centrj un organizācijas tiek dibināti, lai sniegtu pakalpojumus nedzirdīgajiem cilvēkiem, nevis, lai pelnītu. Tāds ir princips, uz kura tie balstās savā darbībā šodien.

zinājies (no kādreizējiem 200 uz 78). Uzņēmums piedzīvojis gan attīstības un augšupejas, gan arī pārkārtošanās un neveiksmju brīžus, kas saistīti ar sadarbības partneru zaudēšanu un meklēšanu.

Patlaban tie ir no Norvēģijas un Baltkrievijas, un var teikt, ka stāvoklis stabilizējies: nomainītas iekārtas, kas samazinājis roku darbu, paaugstinājies darba ražīgums. Laba sadarbība bijusi ar Nodarbinātības valsts aģentūru, kad projekta ietvaros darbā iestājās un 3 gadus uzņēmumā strādāja bezdarbnieki.

Direktore uzskata, ka galvenais pašlaik nodrošināt darbu visām šuvējām, rast iespēju samazināt izdevumus un reizē tomēr nodrošināt normālus darba apstākļus, sociālo jautājumu risināšanu un darba algas pieaugumu.

Domnieki uzdeva dažus jautājumus par pašreizējo situāciju uzņēmumā – darbinieku skaitu, algām (vidēji bruto – 172 Ls), iemesliem, kāpēc šuvējas iet prom no darba, uzņēmuma peļņu (2007. gadā – 25 tūkst. Ls).

Kultūras centrs «Rītausma»

Par SIA kultūras centrs «Rītausma» pārtapis 2005. gadā. Valdes priekšsēdētāja **Maruta Piterniece** problēmu vidū minēja finanšu trūkumu, kas kavē centra sakopšanas turpināšanu, inventāra atjaunošanu, mēbeļu nomaiņu un līdz ar to apgrūtinā nenoslogoto telpu iznomāšanu citu organizāciju pasākumiem.

Būtu jāizremontē lielā zāle un jāpabeidz telpu aprīkošana ar signalizāciju.

M. Piterniece publiski pateicās brīvprātīgajiem palīgiem pasākumu laikā, un to vidū minēja **V. Kamari, L. Čerepko, I. Liniņu, V. Kraukli, R. Zujevsku, J. Kučinsku, M. Valaini, I. Šimkusi, E. Žukausku, J. Lazdiņu, I. Ubarsti, R. Kurēnu**.

A. Pavlins informēja klātesošos par vēl vienu risināmu lietu – «Rītausma» atrodas uz zemes, kurai ir cits īpašnieks, kas piedāvā mums nopirkt zemi (par 2,8 milj. eiro) vai visu kultūras centru pārdot viņam. Nākamgad KC uzturēšanai nepieciešami apmēram 34 tūkst., Ls, turklāt būs jāmaksā lielāks zemes nodoklis un gaidāmi citi izdevumi. Ko darīt?

Par to visiem jādodomā vēl vienu gadu un tad jāpieņem lēmums, ko darīt ar šo mūsu namu.

Viņa galavārds: «Kad namu uzbūvēja, lieli svētki bija visiem nedzirdīgajiem. Bija teātris, dejas, viss bija, bet – dzīve nestāv uz vietas. To, kas bija mūsu jaunībā, vairs neatgriezīsīm. Dzīve dod sītienu un atnes arī ko jaunu. Ar kultūru nevar pelnīt, un tā arī nevar pati sevi atpelnīt. Ar to jārēķinās, ka no nedzirdīgajiem cilvēkiem par kultūras pasākumiem naudu prasīt un pelnīt nevaram...»

Dome nolēma: pagarināt darba līgumus ar visiem pārskatus sniegušajiem SIA valdes

locekļiem, uzdeva uzlabot darbu un risināt pastāvošās problēmas, ievērojot debatēs izteikto kritiku un ierosinājumus.

Par LNS biedru naudas maksu

Dome noteica, ka 2008. gadā biedru naudas apmērs ir 3ls, un tā jānokārto līdz 1. oktobrim. No maksas atbrīvoti biedri, kas ir 1. grupas invalīdi, un tie, kas sasnieguši 70 gadu vecumu.

Iestāšanās nauda – 1Ls, atkārtota iestāšanās – 5Ls plus parāda nokārtošana par iepriekšējo periodu.

Par zemes privatizāciju

LNS Dome nolēma privatizēt zemi 3329 m² platībā, uz kuras atrodas LNS īpašumā esošā Pļaviņu biedrības kluba ēka, un pilnvaroja LNS prezidentu A. Pavlinu veikt šo darījumu par 2444 Ls. ▲

Domes sēdes protokolu pārskatīja
Ilze Kopmane

Integrācija: mācās pasniedzēji un kursanti

Laimīgā skola

Ilze Kopmane, teksts un foto

Rīgā ir autoskola «Fortūna» (*tulkojumā no latīņu val. — laime*), kuru beiguši daudzi nedzirdīgie, kuri tagad ar auto vadītāja tiesībām kabatā sekmīgi brauc pa Latvijas un tālākiem ceļiem. Šeit mācījās arī TATJANA OSETROVA, kura īsi pirms Ziemassvētkiem saņēma auto vadītāja apliecību pēc mācību kursa sekmīgas beigšanas. «KS» bija kopā ar viņu kādā autobraukšanas nodarbībā Rīgas ielās un, lūk, ko uzzināja!

Stāsta Tatjana

Tieši uz šo skolu atnācu tāpēc, ka no citiem nedzirdīgajiem biju saņēmusi labas atsauksmes par pasniedzēju attieksmi pret nedzirdīgajiem kursantiem. Varu teikt, ka tā ir saprotoša, atbalstoša un stimulējoša.

To īpaši varu sacīt par auto vadīšanas praktisko apmācību instruktoru Oļegu Rižovu, ar kuru vienkārši lieliski saprotamies — gan vārdos, gan rakstos, gan zīmēs, kuras viņš dažos gados apguvis, apmācot nedzirdīgos kursantus.

Tāpēc uz praktiskām nodarbībām eju ar prieku. Man patīk vadīt auto.

Stāsta Oļegs

Dažus gadus atpakaļ mūsu «Fortūnas» kurss pieteicās kādi četri nedzirdīgie jaunieši. Sākumā baidījāmies visi — gan kursanti, gan pasniedzēji: kā izdosies saprasties, lai sekmīgi mācītu un mācītos. Drīz vien atradām un izstrādājām savu pieeju — gan zīmes mācījāmies, gan rakstiski sazinājāmies, konsultējām papildus, ja nepieciešams. Tā, piemēram, braukšanas laikā sarunāties nav iespējams, kā tas ir ar dzirdīgajiem. Tāpēc jāapgūst zīmes, lai ātri

parādītu, ko vēlos teikt kursantam. Ja ir kāds īpašs sarežģīts gadījums, nobraucam malā, un tad izskaidroju situāciju.

Jāsaka, ka nedzirdīgie kursanti visumā ir izpildīgāki un disciplinētāki, vairāk ievēro visu, ko mācu. Esmu secinājis, ka uz ceļa dzirdei lielas nozīmes nav, ja nu vienīgi tad, ja pārkāpj noteikumus un citi tev par to signalizē.

Nedzirdīgiem auto vadītājiem nepatīk likt zīmi «nedzirdīgs pie stūres», jo viņi baidās, ka tad ar viņiem uz ceļa nerēķināsies.

Tatjana ir malacis. Labi mācījās teoriju, un arī tagad brauc pārliecinoši un reizē ļoti uzmanīgi. Domāju, ka šādu stilu viņa pratīs saglabāt arī turpmāk, un tā ir garantija, ka ceļā, autoplūsmā viņa tiks galā arī sarežģītās situācijās.

Man šis darbs ļoti patīk — cik cilvēku, tik raksturu un stāstu par to, kā katram veicas auto vadīšanas prasmju apgūšanā. Esmu

gandarīts, ka varu savās zināšanās dalīties.

Arī nedzirdīgie kursanti bijuši dažādi. Patīkami atcerēties, kā mācījāmies —

J. Baranova, Rita Fedotova, Natella, centīgas meitenes... Visādi gājis, bet tikai vienā gadījumā nevarēju saprasties, kad nācās šķirties no kāda jauna cilvēka.

Par automašīnām mūsdienās

Oļegs domā, ka pašreizējais «autotransports» pāries ar laiku. Tas vienkārši jāizdzīvo tagad, kad katram ģimenē gribas savu braucamo. Rīga un jau citas pilsētas ir jau pārbīvētas ar troksni, smakām, braucamrīkiem. Vienreiz cilvēki atjēgsies un atteiksies no tiem, lai pārietu uz sabiedrisko transportu, velosipēdiem un kājām iešanu, kā tas, piemēram, ir Holandē. Bet auto paliks ģimenes izbraukumiem brīvā dabā, brīvdienu priekam. ▲

Titri : nodrošināti arī Latvijas Nacionālajā teātrī

▣ Ivars Kalniņš

Nedzirdīgiem cilvēkiem Latvijā kultūras dzīve allaž ir bijusi nepieejama, tā dažādu iemeslu dēļ novirzījies viņu vajadzību saraksta pēdējā rindā. Teātris, mūzika, opera, māksla un literatūra ir sabiedrības garīgās dzīves bagātības, bet nedzirdīgie cilvēki lielākoties par šādām lietām neinteresējas.

Varbūt tā ir nedzirdīgo mentalitātes īpašība, kas nevedina viņus uz objektīvi ierobežotas pieejamības jomām. Šajā sakarā jāmin arī informācijas trūkums, tāpēc nedzirdīgie cilvēki visumā kultūras dzīvi nebauda pilnvērtīgi.

Jau kādu laiku Latvijas Nacionālajā operā darbojas elektroniskā titrēšanas iekārta, kas palīdz nedzirdīgiem cilvēkiem saprast skatuves notiekošo. Tā bija pirmā kultūras iestāde, kas atbilst nedzirdīgo vajadzībām.

Novembrī kultūras dzīvē parādījās kāda novitāte – ar izrādi «*Pepija Garzeķe*» Latvijas Nacionālais teātris atklāja titrēšanas iekārtu, kuru A/S «GE Money» uzdāvināja teātrim. Šis ir pirmais teātris Latvijā, kas ir pieejams cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem. Pirmo titrēto izrādi ar «GE Money» atbalstu apmeklēja Rīgas Nedzirdīgo bērnu internātpamatskolas skolēni. Arī neliela nedzirdīgo grupa, kas bija informēta par šo pieejamību, noskatījās izrādi «*Pepija Garzeķe*».

Šajā teātrī titrus rādīja citādi kā Operā, kur tos varēja lasīt skatuves augšējā daļā. Zema skatuves pacēluma dēļ titrēšana notika ar projektoru palīdzību.

Apjautājot nedzirdīgos apmeklētājus, lielākā daļa atzina, ka titri teātrī visnotaļ ļoti

vajadzīgi, bet jānovērš dažas kļūmes: titri nerādās savlaicīgi, dziesmu vārdu vispār nav, pie tam teksti izvietoti pārāk augsti, grūti vienlaikus skatīties skatuves tēlojumu un rakstīto. Savukārt apmeklētāji no 2. stāva ložas bija absolūti apmierināti. Tā kā nākamajiem nedzirdīgajiem apmeklētājiem šis skatupunkts jāņem vērā, iegādājoties biļeti. Izrādes starpbrīdī rīkotajā preses konferencē teātra vadība pauda, ka titrēšanas iekārtas demonstrēšana šajā izrādē ir eksperiments, un solīja minētās kļūmes novērst.

A/S «GE Money» valdes locekle **Jurita Brunava** par korporācijas iniciatīvu komentē: ««*Atbildības nedēļa*» katru gadu tiek īstenota visās 55 valstīs, kur GE Money darbojas. Tās mērķis ir sociālās atbildības stratēģijas ietvaros katrā valstij iesaistīties konkrētās valsts aktuālo problēmu risināšanā, sniedzot palīdzību un atbalstu sabiedrībai gan ar uzņēmuma līdzekļu palīdzību, gan iesaistoties uzņēmuma darbiniekos. GE Money Latvijā darbojas 3 gadus.

Šogad «*Atbildības nedēļas*» ietvaros esam pievērsušies nedzirdīgo cilvēku problēmu risināšanai. Mūsu pasaules ļoti atšķiras, cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem ir ļoti grūti integrēties ikdienas dzīvē, kur nu vēl kultūras dzīvē. Saka, ka kultūra cilvēkam ir tikpat nepieciešama kā skābeklis, ko elpojam, tieši tādēļ GE Money ir prieks, ka atradām veidu, kā radīt cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem ko nebijušu – iespēju apmeklēt teātri. Tādējādi mēs arī īstenojam savu mērķi – uzņēmuma atbildību pret sabiedrību.»

Par šo dāvinājumu Latvijas Nacionālā

teātra Sabiedrisko attiecību vadītāja **Inga Vasiljeva**: «*Latvijas Nacionālais teātris, pateicoties GE Money iniciatīvai, kļuvis par pirmo dramatisko teātri Latvijā, kurš piedāvā titrēt izrādes dažādās valodās. Nu jau varam teikt, ka esam spēruši pirmo soli pretim auditorijai, kura, tāpat kā jebkurš sabiedrības loceklis, ir pelnījusi tiesības pilnvērtīgi baudīt mākslu. Arī teātra uzvedumus, kur būtiski sekot ne tikai darbībai, bet arī tekstam.*

Pirmie, kas noskatījās izrādi bērniem «Pepija», bija bērni ar dzirdes traucējumiem. Gan viņiem, gan mums tas bija satraucošs, emocionāls pārdzīvojums, kas beidzas ar labu, sirsnīgi veikta darba sajūtu.

No 2008. gada janvāra izrādes ar titriem latviešu valodā piedāvāsim 2 – 3 reizes mēnesī, pakāpeniski ietverot jaunākās un populārākās izrādes gan visai ģimenei, gan arī pieaugušo auditorijai. To skaitā būs izrāde «Princis un ubaga zēns».

20. janvārī pl. 12. un 18. Izrādes, kuras titrēsīm, mūsu repertuāra reklāmas materiālos un mājas lapā www.teatris.lv tiks īpaši atzīmētas. Visi mīļi gaidīti mūsu izrādēs Lielajā zālē!

Daudzās attīstītajās Eiropas valstīs titrēšana kultūras iestādēs nav nekāds īpašs jaunums. Baltijas valstīs Igaunija šajā ziņā mūs apsteigusi, bet Lietuvas nedzirdīgiem kultūras baudītājiem jāiztiek bez titriem.

Vai būtu vērts aiziet uz kādu izrādi šajā teātrī? Bez šaubām. Aizejiet vienreiz, tad par otro reizi izlemsiet vēlāk. Teātra biļešu iegāde nav līdzīga kino, tās jāpērk kādu laiciņu iepriekš. ▲

Vēlreiz par implantiem: ceļi dažādi, mērķis viens

2007. gadā redakcija saņēmusi vairākas vēstules par implantu lietošanu. Esam informējuši lasītājus par iespēju iepazīt materiālu par šo tēmu avīzē «*Tilts*». Šeit mūsu brīvprātīgās korespondentes sagatavotais materiāls.

▣ Baiba Bicēna

«Mēs esam par,» – tā gandrīz vienā balsī saka mazo bērnu māmiņas, kuras pēdējos gados ir ļoti cīnījās, lai viņu mazuļi varētu dzirdēt un runāt.

Par vai pret implantiem? Man liekas, ka ļoti pareizi situāciju noraksturoja **Bērnu dzirdes centra vadītāja Sandra Kuške** kādā no TV raidījumiem «*Kopā*»: vecāki

vēlas redzēt bērnu tādu pašu kā viņi, un tas ir pilnīgi normāli! Un, ja tāda iespēja ir, tad kāpēc to neizmanto?

Pirms vairākiem gadiem daudziem bērniem dzirdes implantu sponsorēja LMT. Taču vēl pirms tam daudzas mammas vāca naudu ar televīzijas un radio starpniecību, aicinot iemaksāt naudu bankas kontā, tika atvērti ziedojumu telefoni, info par vairākiem bērniem bija ievietoti portālā www.ziedot.lv. Saulkrastu koris «*Anima*» rīkoja labdarības koncertus «*Vai tu mani dzirdi*». Tagad implantu ievietošanu apmaksā valsts.

Ar vairākām mammām esmu ilgstoši sarakstījies. Lūk, ko viņas pastāstīja par

notikumiem savā ģimenē apmēram gada laikā.

Barba, Roberta un Emīlijas māmiņa. Abi vecāki ir dzirdīgi, taču bērni – nedzirdīgi. Vainīgs recesīvais gēns. «*Bija iespēja veikt ģenētisko pārbaudi, un mums abiem to gēnu atrada,*» – stāsta Barba. — *Pastāvēja iespēja, ka nedzirdība neiedzims, bet mums neveicās par visiem 200 procentiem.*

Barba veltīgi laiku nav šķīdusi: mācījusies zīmju valodu un mācījusi to arī bērniem. Taču paralēli vākusi naudu vecākā dēla operācijai. Līdzekļi savākti. Operācija veiksmīga, un dēliņš jau tīri labi runā. ➤

«Mans puisēns jau vairākus mēnešus brīnās par grabošo pasauli! Bet tas ir tikai sākums, jo manai meitiņai viss vēl priekšā. Taču es iestājos par zīmju valodas paralēlu lietošanu, jo viņi man tik un tā ir nedzirdīgi, kad aparātu izslēdz. Un pagaidām dēls smuki runā un rāda zīmes vienlaicīgi.

Man gan zīmju valoda ir divgadīga bērna līmenī, jo mācāmies kopā. Viņš iet specializētā bērnodārzā, agrāk bija logopēdiskajā grupā, bet tad stājās parastajā. Un viņam apkārt ir plāpājoši bērni!»

Vēlāk operācija tika izdarīta arī mazajai meitiņai.

Ina, Kristera māmiņa: «Kad tev piedzimst bērniņš un tu redzi — rokas, kājas galva ir, ārsti apskata un saka, ka viņš ir vesels, prātā nevar ienākt, ka viņš nedzird. Es ar Kristeru runāju, dziedāju dziesmas, viņš skatās tev acīs, smaida, smejas... Mēs pat bēbišu skolā gājām, nevienam aizdomas nerādās, pat logopēdam ne. Tikai ap gada vecumu ievēroju, ka Kristers staigā pa

dzīvokli, meklē mani, raud. Es saucu, saucu, šis nekā. Un, tikai ieraugot mani, pārstāj raudāt. Ak jā, un uz vārdu neatsaucas! Tad nu sūdzējos ģimenes ārstam. Ar cik mammām esmu runājusi, neviena ātrāk par gadu — pusotru nav atklājusi bērna vājdzirdību. Izņēmumi tie gadījumi, kad viens bērniņš ģimenē jau ir nedzirdīgs, tad pārbauda arī nākamo.

Zinu vairākas mammas, kuru bērniem ielikts implants, un neesmu dzirdējusi sūdzības. Taisni otrādi, esmu redzējusi septiņgadīgu meiteni, kura tagad dzird un runā! Viņa mums dzejoļus skaitīja i latviski, i angļiski! Un pa televizoru rādīja vienu meitenīti, kura teica, ka ir ļoti laimīga, ka spēj tagad dzirdēt!»

Lai savāktu naudu implantam, Ina atvēra maksas ziedošanu tālruni, pa kuru piezvanot viņas kontā katreiz tika ieskaitīts lats. Arī Kristeram operācija izdarīta — Vācijā.

> Vai bērni skatās televizoru?

Barba. Nu, nezinu... Neesmu nekad

domājusi, kurā vecumā tad bērns to bildi saliek kopā ar tekstu. Man jau liekas, ka arī trīsgadnieki — dzirdīgi (man radu bērns) tāpat uztver tikai kustīgu bildīti. Par to man tagad gribētos pārinteresēties! Kad bērns uztvert tekstu no multfilmas? Spriežot pēc tā, ko esmu redzējusi, šie teksti vispār nav bērniem domāti — vismaz maziem bērniem nav saprotamas tādas svešvārdu spēlītes...

Par TV raidījumiem bērniem Barba nepārdzīvo, jo bērniem TV būtu jāskatās pēc iespējas mazāk, tāpat jau par daudz! Bez visiem surdotulkojumiem vēl jau arī nemāk lasīt...

Viņa laikiem bērniem mācīs, lai neskatās TV un labāk iet sēņot vai fotografēt dabā... TV vajadzētu vairāk informatīvo materiālu darīt visiem pieejamus — ziņas nodrošināt ar titriem vai arī zīmju valodu...

Iveta, Mareka māmiņa.

Mēs cenšamies ar Mareku nepalaist garām TV raidījumus. Mani viss apmierina, varbūt varētu būt vairāk raidījumu ar surdotulkojumu. ▲

Skolu dzīve: Notikumi Maskavā un Rīgā

↳ Pārslā Bebre

Maskavā Korekcijas pedagoģijas institūtā notika — konference. Viskrievijas pedagoģiskie lasījumi korekcijas pedagoģijā un speciālā psiholoģijā. Tā bija vēltā pazīstamā surdopedagoga S.A. Zikova simtgadei. Jāteic, ka ielūgums mūsu skolai uz šo konferenci bija patīkams pārsteigums, jo no 947 tās dalībniekiem mūsējie bija vienīgie ārzemnieki.

No skolas turp devās **Ieva Zelve, Ina Kursīte, Daina Liepiņa, Andris Tauriņš, Viesturs Priedītis, Dace Slesere, Zaiga Gredzena un Larisa Zakrevska.** Viņus

sponsorēja Valmieras pilsētas dome, rajona padome un banka DnB/Nord. Konferencē Andris Tauriņš visus iepazīstināja ar Valmieras skolas darbu. Galvenās tēmas bija integrētā apmācība bērniem ar dzirdes traucējumiem; personu ar dzirdes traucējumiem jaunās formas profesionālajā izglītībā; mutvārdu runas aktivizēšana skolēniem stundās; vispārējo un speciālo skolu savstarpējās sadarbības meklējumi, bērnu ar dzirdes traucējumiem un citu vienaudžu adaptācijas iespējas; speciālā dzirdes aparāta pielietošana mācību darbā; korekcijas loma integrācijas procesā.

Secinājumi: bērnodārza apmācība ir ļoti

svarīgs posms bērniem ar dzirdes traucējumiem; vājdzirdīgiem bērniem ļoti nozīmīga ir valoda, jāstrādā daudz ar valodu, žesti ir palīgīdzekļi; nevar bērnu integrēt, ja nav masu skolās sagatavots viss iespējamais, lai šiem bērniem varētu palīdzēt sekmīgi mācīties.

Mūsu delegācijai bija iespēja arī iegādāties jaunāko literatūru, metodiskos materiālus surdopedagoģijā.

Brīvdienā apmeklējām Tretjakova galeriju, Kristus Glābēja katedrāli un A. Puškina vārdā nosaukts Mākslas muzeju.

Tā bija lieliska iespēja profesionāli pilnveidoties. ▲

Maskavā 20. — 22. novembrī notika Viskrievijas atklātā spartakiāde bērniem invalīdiem ar dzirdes, redzes, kustību un intelekta traucējumiem, kurā piedalījās ap 500 dalībnieku. To vidū bija skolēni no visas Krievijas un uzaicinātie viesi no Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Ukrainas, Latvijas, Lietuvas.

Vājdzirdīgo un nedzirdīgo bērnu grupā startēja 13 komandas. Latviju pārstāvēja komanda no Valmieras skolas (Loreta Krūkle, Elvīra Jonušauska, Diāna Grenēvica, Elmārs Lācis, Viktors Ķuzis, Sandris Ķikurs) un no Rīgas skolas (Guna Pelte, Ilze Āre,

Armands Zvidris, Dāvis Liniņš).

Viņi startēja vieglatlētiskā — 200 m skrējienā; tāllēkšanā; stafetē 4x 100m; galda tenisā un šautriņu mešanā.

Labākie izrādījās udmurtieši, bet trešajā vietā — Krasnodaras novada skolēni. Notika arī individuālās sacensības. Te tāllēkšanā 2.vietu ieguva Sandis Ķikurs, 3. Ilze Āre, bet stafetē meitenēm un zēniem arī paveicās — 2. vieta!

Jāpiebilst, ka šīs sacensības sponsorēja tādi plaši

pazīstami sportisti kā daiļslidotāja **Irina Rodņina**, hokejists **Vjačeslavs Fetisovs.** ▲

Priecīgā vēsts – skolas avīzei jubileja

Mūsu Laikam — 5

✎ I. Kopmanes teksts, foto

Skolas avīze «Mūsu Laiks», kam pirms 5 gadiem iznāca pirmais numurs (datorizdrukā), pavisam nesen jauki atskatījās uz savu veikumu. Skolas zālē bija sapulcējušies vai visa skolas saime, sākot no mazajām klasītēm un beidzot ar lielajiem puīšiem un meitām, arī skolotāji un audzinātāji.

Jubilejas reizē izdots krāsains 25. numurs un arī tajā – viss par skolas dzīvi. Redaktori bijuši trīs: **Valdis Voitkevičs** (tagad mūcās Rīgas Mākslas un dizaina skolā); **Rita Fedotova** (dzīvo ārzemēs);

tagad trešo gadu 11. klases skolniece **Madara Indriksone** (attēlā).

Viņai labi palīgi ir **Edgars Kuzis**, **Jekaterina Mitenberga**, **Ieva Valdmāne**, **Rolands Bruģmanis**. Un, protams, arī skolotāji vienmēr līdzās, kad vajag padomu vai praktisku palīdzību, — **Dzintars Stepāns**, **Inga Cepurīte**, **Aina Meikšāne**. Tagad skolēni cer arī uz skolotāja Valda Šteinharda atbalstu.

«Mūsu Laikam» jābūt vēl ilgu gadus. Tā vēlēja skolas direktore **L. Morozova**, jauniešu organizācijas prezidents, laikraksta «Kopsoli» redaktore un visi klātesošie. Smaidus izraisīja pašu skolēnu iestudētais humorpilnais uzvedums, kurā darbojās vai

visa redkolēģija.

Un labi garšoja arī lielais jubilejas kliņģeris, kurš noslēgumā ierīpoja zālē, laistīdamies salūtsveču ugunis. ▲

Pie mums – viesaktieri

✎ Dzintra Kukša, drāmas ansambļa režisore

14. novembrī Nedzirdīgo teātra kolektīvā bija vērojami jauni – dzirdīgi aktieri... Kā gan tas iespējams, jūs jautāsi. Lūk, tā!

Ar šādu vēl nebijušu izaicinājumu norisinājās firmas *Ge Money* darbinieku un LNS

KC «Rītausma» kopīgi veidots sadraudzības vakars, kurā varējām ieraudzīt, kā dzirdīgi, jauni cilvēki no firmas *Ge Money* mēneša laikā apguvuši zīmes, izpilda melodeklamāciju «Burve» kopā ar **Jolantu Znotiņu** un iejūtas burvīgās raganas lomiņā izrādē «Mazā raganīņa».

Ge Money ik gadu rīko «Atbildības nedēļas» pasākumus, kuros vēlas iepriecināt kādu sabiedrības daļu. Šogad tā tika veltīta nedzirdīgajiem cilvēkiem, dāvinot titrēšanas iekārtu Latvijas Nacionālajam teātrim, tā radot iespēju nedzirdīgajiem cilvēkiem, gan lieliem, gan

maziem, skatīt izrādē «*Pepija Garzeķe*», izlasot aktieru runātos tekstus (skat. rakstu 4. lpp.). Cerams, varēsim turpmāk apmeklēt arī citas izrādes, kuras tiks titrētas. Vakara noslēgumā firma bija sarūpējusi gardu cienastu vairāk nekā simts pasākuma dalībniekiem.

KC «Rītausma» drāmas ansamblim tika dāvināti prožektoru un audioiekārta, kas palīdzēs apgūt jaunas melodeklamācijas un veidot muzikālo noformējumu izrādēm.

Miļš paldies *Ge Money* darbiniekiem, kuri spēja gan pārsteigt, gan iepriecināt ikvienu šī vakara apmeklētāju. ▲

Ziemassvētkos Liepājā

Savā klubā Ziemassvētkos jutāmiem lieliski. Moderni ģērbies Rūķis pasniedza dāvanas bērniem, bija uzklāts galds ar tradicionāliem ēdieniem, risinājās rotaļas, kurās netrūka humora, par jokiem bija jāsmejas, līdz krampji iemetās vēderā.

Par mūsu prieku gādāja veiksmīgie organizatori — **Gunta Vazdiķe**, **Arita Dirnēna** un **Aldis Ādamsons**. Lai viņiem vēl daudz radošu ieceru un izdošanos Jaunajā gadā! ▲

✎ Liepājas biedru vārdā **L. Golubeva**

atvilkt elpu. Šis mājas dažādās iestādes jau pirms gada uzsāka jaunu tradīciju — kolektīva svētkos rīko viena no organizācijām, katreiz cita. Šoreiz tā bija LNS valde.

Par praktisko norisi un saturu rūpējās jaunās darbinieces LNS sekretāre **D. Platce** un projektu menedžere **K. Pavlova**. Tas viņām izdevās lieliski, sākot ar rotaļām un Salaveča izdarībām un beidzot ar skaisti noformēto kafijas galdu.

Pasākuma noslēgumā LNS prezidents ņēma rokā rakstāmo un, pie tāfeles sastādīja «plānu» nākošam gadam — kas, kad un par kādiem svētkiem atbildīgs.

Paldies fonda «*Klusums*» vadītājam **G. Beisonam** par patikamo pārsteigumu katram pasākuma dalībniekam. ▲

✎ I. Kopmane

...un Rīgā

Šogad LNS Baltajā mājā Elvīras ielā Ziemassvētki risinājās priecīgā padarītā darba noskaņā. 2007. gads bijis daudz nozīmīgu veikumu piepildīts, un tāpēc uz dažām dienām varēja

LNS prezidents sastāda 2008. gada svinību plānu

Līdzjūtības

+

Lai tev sapņu nepietrūkst,
Mijas rokas ziedus noklās,
Dusi saldi zemes rokās,
Un tev silti vienmēr būs.

Izsakām līdzjūtību **Aleksandrai Bāliņai**, meitai **Silvijai**, dēlam **Ojāram**, mazbērniem un tuviniekiem, no vīra, tēva, vectēva **Alfona** uz mūžu atvadoties.

Veronikas un Ivana Cvetkovu ģimene un pārējie.

+

Lai mātes mīlestība paliek dziļi sirdī
Par avotu, kur mūžam spēku smelt.
Skumju brīdī esam kopā ar **JURI SPĒKAINI** un dzīvesbiedrī, māti mūžībā aizvadot.

Liepājas biedrība

+

Uz smilšu celiņa vēl roku devi,
Tad klusi aizgāji — un saulīte ar tevi.
Izsakām līdzjūtību

GENĀDIJA KRUGLOVA

1942.14.02 — 2008.02.01

tuviniekiem, viņu zemes klēpt guldot.

Rīgas biedrība

Projekts «I+I»

Ziņu lapa Nr. 3

Noslēguma konferencē

Projekta noslēgumā 19. decembrī tika prezentēti rezultāti un izstrādātie produkti. Piedalījās visi, kā saka, savējie: LNS Goda biedri, projekta darbinieki, LNS biedrību vadītāji, projekta vadītājs Arnolds Pavlins deva vārdu katras aktivitātes vadītājam, lai pastāsta par aktivitātes norisi, problēmām, veiksmēm.

Mūsu labākie

Vislielāko ievēribu no konferencē prezentētajiem produktiem izpelnījās grāmata «Labākie», kurā apkopoti Nedzirdīgo savienības izcilāko biedru liktenstāsti un darbi. Šo aktivitāti vadīja Ilze Kopmane (skat. viņas rakstu «Labākie» dodas tautā). Šī grāmata, kura sastāv no aprakstiem par 44 LNS Goda biedriem, var teikt, ir kopēju pūļu rezultāts un izdevusies tiešām iespējama, cietos, sarkanos vākos ar zeltiem burtiem.

Priekš dzirdīgajiem

Tika prezentēta arī mazāka grāmatiņa – brošūra «Mēs, nedzirdīgie», kuras izveide bija Z. Ungura pārziņā. Šī grāmatiņa paredzēta nevis nedzirdīgajiem, bet gan dzirdīgajai sabiedrībai, lai informētu to, kas ir nedzirdīgie, kas ir zīmju valoda, kas ir nedzirdīgo kultūra. Brošūrā doti ieteikumi, kā dzirdīgiem cilvēkiem sazināties ar

nedzirdīgajiem.

Mēs taču visi zinām, ka ļoti daudzās vietās, kur mums ik dienu jākāro darīšanas – veikalos, valsts iestādēs, pašvaldībās, bankās, poliklīnikās un citur – dzirdīgie cilvēki nezina, kā pret mums izturēties, kā ar mums sarunāties, tāpēc cenšas izvairīties no kontaktēšanās ar mums. Vispār dzirdīgo sabiedrībai ir ļoti maz informācijas par šiem jautājumiem. Cerams, brošūra dos savu ieguldījumu, lai dzirdīgo sabiedrība izprastu izturēties pret nedzirdīgo problēmām.

Videovārdnīcas

Vēl konferencē tika prezentēti Lilitas Janševskas vadītās darba grupas izstrādātie divi tematiskie DVD diskī – videovārdnīcas par tēmām «Darbs» un «Profesionālā orientācija», katrs disks 300 eksemplāros. Par savu darbu šajā aktivitātē pastāstīja paši darba grupas locekļi Ilona Liniņa un Raitis Pūce. Visi jau nedaudz piemirsuši 2007. gada vasarā notikušo kultūras festivālu Rēzeknē, taču arī tā bija viena no šī projekta aktivitātēm.

«...patiesi apbrīnojami ir tas, cik daudz dažādu pasākumu, cik daudz interesantu ideju un cik daudz apbrīnojamu cilvēku darbojas mūsu biedrībās!»

Bukleti «Piedalies»

Toties noteikti katrs vēl ilgi atcerēsies pašu masveidīgāko projekta aktivitāti – informatīvo bukletu izdošanu, kurus katru mēnesi visā projekta laikā saņēma ikviens Latvijas nedzirdīgais cilvēks. Dažās ģimenēs, kurās ir trīs vai četri nedzirdīgie, un visi saņēma bukletus, pat radās neizpratne: kāpēc katram,

pietiek, ja viens buklets visai ģimenei... Taču projekta iecere bija vērsties tiešām pie katra personīgi, nepārprotami un bez starpniekiem. Tas bija kā pamudinājums – PIEDALIES!

Konsultācijas

Visā projekta realizācijas periodā četrās Latvijas pilsētās notika konsultācijas vietējiem nedzirdīgajiem. Tās sniedza paši vietējo nedzirdīgo kopienu līderi. Kuldīgā tās nodrošināja Laima Karlštrēma un Žanete Škapare, Liepājā – Gundega Paņko, Valmierā – Dace Lāce bet Rēzeknē – Inese Geduša. Konsultācijas bija individuālas: par nodarbinātības, darba likumdošanas jautājumiem, kā arī par to, kā pareizi lietot latviešu rakstu valodu un izprast dažādas instrukcijas, medikamentu anotācijas, kā pareizi uzrakstīt dažādus pieteikumus, līgumus, iesniegumus. Tas bija ļoti vajadzīgs, jo faktiski no dzimšanas nedzirdīgam cilvēkam, kā mēs paši zinām, dzimtā valoda ir nedzirdīgo zīmju valoda, tāpēc rakstītajā latviešu valodā

viņam noteikti ir vajadzīgas papildzināšanas.

Projekts to nodrošināja, un konsultētajiem cilvēkiem tā bija ļoti konkrēta, aktuāla un vērtīga palīdzība. Pavisam tika sniegtas 814 individuālas konsultācijas – par

14 konsultācijām vairāk, nekā tika paredzēts projekta pieteikumā. Vienu no lielākajām projekta laikā iegūtajām atziņām projekta vadītājs Arnolds Pavlins izteica šādos vārdos: «... patiesi apbrīnojami ir tas, cik daudz dažādu pasākumu, cik daudz interesantu ideju un cik daudz apbrīnojamu cilvēku darbojas mūsu biedrībās!» ▲

«Darbs projektā bija interesants...»

Tematisko disku sagatavošanā strādāja darba grupa Lilitas Janševskas vadībā. Lūk, darba grupas locekļu Ilonas Liniņas un Raita Pūces atbildes uz dažiem jautājumiem.

«Vai šis darbs jums bija pirmā piedalīšanās LNS projektos?»

Ilona: Nē, esmu jau agrāk piedalījies vairākos projektos, kur man bija līdzīgi pienākumi. Laikam kopumā sanāks kādi 5–7 projekti.

Raitis: LNS projektos strādāju pirmo reizi, nebija nekādas iepriekšējas pieredzes. Darbu šajā projektā man piedāvāja Lilita Janševska.

«Kas jums bija jādara, un kā jūs tikāt galā ar saviem pienākumiem?»

Ilona: Mums visai darba grupai bija jāizvēlas vārdnīcā iekļaujami vārdi par atbilstošu tēmu, to mēs apspriedām visi kopā. Pēc tam kad vārdi izraudzīti, vajadzēja izvēlēties tiem atbilstošās zīmes. Tas nebija nemaz tik vienkārši, jo vienam vārdam,

piemēram, «pabalsts» var būt vairākas zīmes. Tādā gadījumā aptaujājām nedzirdīgos, kādu viņi lieto, un akceptējām to zīmi, kuru lieto vairākums aptaujāto.

Raitis: Man daudz deva darbs kopā ar Ilonu Liniņu, jo viņai ir liela iepriekšējā pieredze kā zīmju valodas modeļi un es no viņas mācījos. Man vajadzēja kā modelim zīmju valodā rādīt nevis atsevišķus vārdus, bet gan veselus teikumus. Un šeit ir tā, ka jāievēro atšķirīga vārdu kārtība rakstītajā valodā un zīmju valodā. Zīmju

Ilze Kopmane «LABĀKIE» dodas tautā

Šis rudens KS redakcijai ilgi paliks atmiņā ar mūsu goda pienākumu, kuru pildījām, cik nu vien labi spējam un pratām. Runa ir par LNS izcilāko cilvēku – LNS Goda biedru intervēšanu, materiālu vākšanu un apkopošanu, kā arī publikāciju sagatavošanu aprakstu krājumam «Labākie».

Grāmatā «Labākie» ievietoti dažādu materiālu, interviju un pētījumu rezultātā sagatavotie 44 apraksti par cilvēkiem, kuri ir mūsu organizācijas lepnums un gods, kuru darbs iegūlis visu šodienas sasniegumu pašos pamatos. Daļa no viņiem vairs nav mūsu vidū, bet viņu devums ir mūsu mantojums, lielākā vērtība, ko cilvēks var atstāt aiz sevis, aizejot no šīs zemes dzīves.

Bet daudzi joprojām ir mums līdzās – viņus mēs sastopam ikdienā vaigu vaigā, varam sveicināt, uzsmaidīt, pārmit rokas spiedienus un pajautāt – kā klājas?

Un tad nāk reāls reizes, kad redzam viņus vienkopus svētku brīžos, intervijās «aci pret aci», un tad atklājas tik notikumiem un izjūtām bagāta pasaule, ka grūti to aprakstīt.

Ar šo faktu sastapās mūsu intervētāji, kuri tikās ar LNS Goda biedriem, gatavojot materiālus grāmatai «Labākie».

Grāmatas gatavotāji cer, ka šajos aprakstos būs izdevies atklāt vismaz nelielu ieskatu mūsu izcilāko biedru dzīvē. Lai tā noder kā uzmuntrinājums: «Arī es to vēlos, arī es to spēju izdarīt tāpat un vēl labāk!»

Pateicos visiem, kas piedalījās šīs grāmatas veidošanā: pirmām kārtām, pašiem Goda biedriem, viņu tuviniekiem un laikabiedriem; biedrību vadītājiem, LNS muzeja vadītājam A. Smonam, LNSF darbiniekiem, intervētājam I. Immurei, D. Dellei, B. Aldersonai, brīvprātīgajiem palīgiem I. Kalniņam, I. Kristoforovai u.c.

Darbs projektā ... valodā ir citāda vārdu kārtība, tā kā nācās vispirms savā prātā sakārtot teikumu atbilstoši zīmju valodas gramatikai.

Pastāstiet, lūdzu, kādus interesantākos gadījumus vai kuriozus darba gaitā.

Ilona: Visbiežāk bija tā pati neizpratne, kādu zīmi izvēlēties, lai apzīmētu vienu vārdu. Vienam vārdam reizēm bija pat trīs dažādas zīmes, tad mums nekas cits neatlika kā aptaujāt cilvēkus. Bet bija arī citāda problēma – gadās, ka arī viena un tā pati zīme apzīmē vairākus vārdus,

piemēram, *protokols, pierakstīt, piezīmēt* — visus šos vārdus parasti apzīmē ar vienu zīmi.

Tas mūs mulsināja un faktiski ir tā, ka zīmi daudzos gadījumos jāpapildina ar lūpu kustībām, izrunājot attiecīgo vārdu, tad pārpratumu nebūs. Dažās valstīs, piemēram, Zviedrijā, nedzirdīgie nelieto lūpu kustības. Taču Latvijā tas nebūtu pareizi. Lūpu kustībām ir jāpapildina zīmes, tas zīmju valodu padara precīzāku.

Raitis: Šķiet, nekas tāds īpašs neatgadījās, vienīgi bija interesanti atklāt, cik dažādas un

bieži vien nepareizas zīmes lieto nedzirdīgie.

Vai jūs gribētu piedalīties vēl kādos līdzīgos LNS projektos?

Ilona: Es jau pašlaik piedalos jaunajā, etniskajā projektā, tur ir līdzīgs darbs un tas būs līdz septembrim. Darbs šādos projektos ir interesants, un tajos apgūstu jaunas iemaņas, tikai derētu vairāk laika, lai paveiktu visu bez stresa.

Raitis: Jā, ja mani uzaicinātu, labprāt piedalītos, kaut kāda pieredze jau uzkrājusies. ▲

Inese: darbs deva lielu gandarījumu

Miniintervija ar vienu no grāmatas «Labākie» veidotājiem Inesi Immuri.

Kādā veidā, no kādiem avotiem tu ieguvu informāciju par cilvēkiem grāmatai «Labākie»?

Lai labāk sagatavotos intervijai, informāciju vispirms meklēju LNS izdevumos – *Kopsoli* un agrākajā *Informācijas biļetenā*. Izantoju arī LNS muzeja materiālus un laikabiedru atmiņas. Ieskatījos arī internetā. Daudz palīdzēja arī LNS muzeja vadītājs **Ansis Smons**.

Ja gāji pie pašiem cilvēkiem, lai izjautātu viņus par viņu dzīvi, kā viņi to uztvēra? Vai sniedza visu vajadzīgo informāciju, visu labi atcerējās par savas dzīves faktiem?

Mani intervējamie uztvēra to ar sapratni, labprāt atbildēja uz maniem jautājumiem un, neskatoties uz savu cienījamo vecumu, pārsteidzoši labi atcerējās savas dzīves faktus. Viņi tikai bažījās, ka neuzrakstu par viņiem pārāk daudz, ka nepietrūkst vieta avīzē vai grāmatā.

Katru nākamo Goda biedru bija arvien vieglāk intervēt. Intervējamie zināja, ko es no viņiem gaidu, jo viņi bija lasījuši intervijas ar citiem Goda biedriem «*Kopsoli*».

Attēls: Goda biedru fiksēšanās 19. decembrī — 2007

Kurus cilvēkus tu intervēji? Vai ir palikušas prātā kādas interesantas situācijas vai sarunas?

Intervēju **Veroniku Cvetkovu, Rasmu Kurēnu, Intu Ubarsti, Dainu Zvanitāju un Anatoliju Stepaņuku**. Grūti kādu sarunu izcelt. Viņi visi prata interesanti par sevi stāstīt. Un viņiem bija ko stāstīt. Pirmo reizi intervēšanā izmantoju videokameru. Tiesa, to pielietoju tikai pie divām intervējamām personām. Tas ir ļoti piemērots līdz-

klis nedzirdīgo intervēšanai, tāpat kā dzirdīgajiem diktofons.

Ne mazāk interesanti bija veidot aprakstus par jau aizgājušajiem biedriem. Veidoju publikācijas par tādām izcilām personībām kā par **Georgu Poršu** un **Jāni Barisu**, kā arī par sabiedriskās un kultūras dzīves organizētāju, dzejnieci **Annu Rozīti**.

Kā tev patika šis darbs, vai tas neņem pārāk daudz laika un pūļu?

Darbs deva lielu gandarījumu, jo bija iespēja iepazīt ļoti interesantus cilvēkus un uzzināt daudz jauna par nedzirdīgo vēsturi, taču tas arī prasīja daudz laika, lai sagatavotu publikāciju maksimāli labi.

Vai tu gribētu darīt līdzīgu darbu kādā citā projektā?

Jā, gribētos rakstīt par nedzirdīgo vēsturi plašāk. ▲

Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts budžeta finansētā, Sabiedrības integrācijas fonda administrētā Latvijas Nedzirdīgo savienības projektā «I-I-I (Integrācija ir informācija plus izglītība)» materiāli sagatavoti ar ES finansējumu atbalstu.

Par to saturu pilnībā atbild **Zigmārs Ungurs**, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.

Izdevumu tehniski sagatavoja **laikraksts Kopsoli**.

Projekts "I=I+I" Publikācijas par LNS izcilākajiem cilvēkiem

Guna Briede

Dzimusi: 1921. gada 1. februārī,
Rīgā

Mācības: Jelgavas, Valmieras un
Rīgas Kurlmēmo skolā, rokdarbu
kursos

Darbs: Rīgas mācību –
ražošanas uzņēmumā

Nedzirdīgo organizācijā:
no 1938. gada

Sabiedriskie nopelni:
pašdarbības aktrise, sporta
aktīviste, zīmju valodas konsultante
un vārdnīcas veidotāja,
darbaudzinātāja

LNS Goda biedres nosaukums
piešķirts 1990. gadā

tuves. Izcilā aktrise milzīgu mīlestības darbu paveikusi, arī veidojot kopā ar autoru kolektīvu pirmo unikālo izdevumu „Nedzirdīgo runas žestu vārdnīca” (1962), kurā fotomodeles lomā atveidoja 3000 vārdu zīmes.

Bērnu dienas, jaunība – ieguvumi, zaudējumi

Guna Briede dzimusi triju bērnu ģimenē. Vecāki: māte – grāmatvede, tēvs – Ulmaņlaika Saeimas deputāts.

Pusotra gada vecumā pēc gripas epidēmijas zaudēja dzirdi, tāpēc mācības uzsāka Jelgavas Kurlmēmo skolā. Tālāk sekoja Valmieras skola, bet gala izglītība tika iegūta Rīgas skolā 17 gadu vecumā.

Mamma ļoti rūpējās, lai meita apgūtu vērtīgu amatu visai dzīvei, tāpēc Guna pabeidza 2 gadu rokdarbu kursus. No tā laika patika uz rokdarbiem saglabājusies nemainīgi. Par to liecina viņas darinātās jaukās sedziņas un sarežģītie izšuvumi. „*Gan mamma, gan tētis ļoti mūs mīlēja, rūpējās par mums, bērniem. Kaut biju kurlmēma, vecāki pacietīgi mācīja man skaistu valodu,*” ar mīļumu stāsta Guna Briede.

Laimīgā ģimenes dzīve drīz vien beidzās, jo tēva politiskās darbības dēļ sākās ģimenes represijas. Kad vecāki tika apcietināti, Guna pārcēlās uz dzīvi pie vecmāmiņas Kuldīgā. „*Un tad es pāmatīgi iemīlējos!*” Guna Briede to paziņo ar īpašu intonāciju. „*Savā klasesbiedrā Gotfrīdā Briedī – priekš manis īpašā vīrietī. Man ir ļoti labs dēls. Meitiņu gan zaudējam, kad viņai bija 5 gadiņi. Meningīts,*” nopūšas Guna.

Tad atkal sekoja ģimenes vajāšana un apcietinājums, bet, tā kā Guna jau bija precējusies un ieguvusi citu uzvārdu, viņa no cietuma izglābās. Taču tēvs 1942. gadā tika nošauts Solīkamskas cietumā.

17 gadu vecumā Guna iestājās Nedzirdīgo biedrībā (1938): „*Tā kā man bija bagāta valoda un skaista*

Kā radās „Pūt, vējiņi” Māte

Kaut gadu skaits arvien aug, Guna Briede ir tikpat enerģiska un dzīvespriecīga kā jaunībā, kā visu mūžu. Dzīve metusi dažādus likločus, bet viņa smeļ tik priecīgi un gaiši, ka smieklī neviļus raisās arī pārējos.

Guna Briede ir nedzirdīgo teātra pirmās paauzdes aktrise: divcēliens „*Tina*”, kurā spēlēja 3 aktieri, viena no tiem Guna Briede, tika izrādīts neskaitāmas reizes gan nedzirdīgo biedrības rajonu nodaļās, gan viesizrādēs ārpus Latvijas, un tas ir arī Gunas nopelns, ka ar to drāmas ansamblis uzreiz iegūva lielu popularitāti.

Un tad nāca Guna ar šo lugu rokās...

Guna Briede bija viena no talantīgākām aktrisēm, kas ilgus gadus veidoja rīdzinieku teātra trupas kodolu. Tieši viņa bija tā, kas reiz piegāja pie režisores Elksnes, turot rokā Raiņa lugu „*Pūt, vējiņi*”, visu aktieru vārdā lūdza sākt jaunu posmu drāmas kolektīva darbā – lielas vairākcēlienu lugas iestudēšanu.

Režisore sākumā bija nobijusies,

vai izdosies, tomēr lomas tika sadalītas, darbs varēja sākties. Guna Briede tēloja Māti. Skatītāji izrādī uzņēmā ar izpratni un sirsnīgumu. Atklājās, ka šī Raiņa luga nedzirdīgajiem nebūt nav sveša. Par to bija parūpējusies pati Guna Briede, Raiņa un Aspazijas krustmeita.

Desmit gadus šī Raiņa luga nodrošināja sev paliekošu vietu ansambļa repertuārā. Pati Guna Briede atceras: „*Katra jauna izrāde mani nostiprināja pārlicību, ka no drāmas kolektīva vairs neaiziešu nekad, ja tikai režisorei un kolektīvam būšu vajadzīga... Vislielāko prieku man sniedza Mātes loma Raiņa lugā „Pūt, vējiņi”. Sajutu lielu atbildību pret autoru, pret režisora un kolektīva darbu.*”

Drāmas teātris izmēģināja spēkus arī vairākās citās liela apjoma lugās, kurās galvenās lomas joprojām spēlēja Guna Briede.

Zīmju valodas kopēja

Visi atceras Guna ne vien kā apdāvinātu aktrisi, bet arī kā zīmju valodas konsultanti, kas to kopa arī uz ska-

zīmju valoda, tad A.Celms mani tūlīt iesaistīja teātri un liktenīgi – uz mūžu es to iemīlēju. Mums bija tik lieliska režisore E.Elksne. Īstus aktierus no mums izaudzināja. Man bija daudz nozīmīgu lomu. Ar viesizrādēm gandrīz visā toreizējā padomju savienībā bijām”.

Darbs un amatu maiņa

Guna Briede vairāk nekā četr-desmit gadus uzticīgi nostrādāja Rīgas MRU, veidojot amata karjeru no grāmatniecības līdz apģērbu marķētājai un apģērbu kvalitātes kontrolierei. Kaudzi goda rakstu un atzinību saņēmusi, daudzas jaunās šuvējas mācījusi amata prasmē.

Vēl Guna Briede jaunībā bija arī laba slēpotāja un peldētāja. Abas ar Vilmu Gregori visur aktīvi piedalījās.

Ieguva balvas dažādās sporta sacensībās.

Siltas mīlestības saulītē

Tagad Guna Briede dzīvo skaisti izremontētā dzīvoklī Kuldīgā.

„Man ir ļoti labs, strādīgs un rūpīgs dēls – dzīvokli eiroremontu uztaisīja, skaistas mēbeles nopirka. Viņš ļoti pārvalda zīmju valodu. Viņu maziņu ļoti mīlēju, tagad pati sildos mīlestības saulītē. Uz režisores E.Elksnes 100 gadu jubileju dēls mani aizveda. Vēl man ir divi brīnišķīgi mazdēli un 4 mazmazbērniņi! Man ir Anna, mana kaimiņiene un palīdzē, kura jau 7 gadus ikdienā ir ar mani. Burvīgs cilvēks!

Ari tagad daudz grāmatu, žurnālu kalnus lasu tāpat kā jaunībā.”

„Joprojām priecājos par LNS aktīvo darbību, visam sekoju līdzī. Uzskatu, ka katrs ir ko labu darījis savā laikā. LNS komanda labus darbus veikusi gan manā jaunībā, gan tagad. Vienīgā vēlme – lai augtu aktīvāka jaunā paaudze, jo LNS darbam ir jāturpinās un jāattīstās.”

Kad cilvēkiem nosauc Gunas Briedes vārdu, visi kā viens viņu min kā talantīgu aktrisi, gaišu cilvēku, kurš prot lieliski jokot, kuru satiekot kļūst ļoti ap sirdi.

Palīdzē Anna : „Gunu tādu – jautru pazīstu jau 10 gadus, viņa

nekad nav dusmīga! Tik daudz zina! Visu dzīvi man ir izstāstījusi, zīmju valodu iemācījusi. Man paties prieks viņai palīdzēt.”

Laima Karlštrēma, Kuldīgas kluba vadītāja: „Gunu pazīstu jau trīsdesmit gadus. Skolas laikā bieži skatījos uzvedumus, kuros viņa piedalījās. Tik brīnišķīga aktrise ar lielu talantu! Tas nevarēja neiekrīst acīs un atmiņā. Kad uzzināju, ka arī viņa dzīvo Kuldīgā, sāku bieži viņu apciemot. Mums joprojām ir viegli un interesanti sarunāties, nesu viņai grāmatas un žurnālus, ko palasīt.

Par Gunu varu teikt tikai to labāko – gudra, interesanta, ar bagātu valodu. Viņa mums, kuldīdzniekiem, vienmēr stāsta par vēsturi, devusi daudz gudru padomu! Tieši šodienas jaunieši no mūsu Gunas var mācīties, kā būt uzņēmīgiem, zinātkāriem, daudz lasīt. Bez tam – arī svarīgi: kaut visiem būtu tik laba humora izjūta kā viņai. Un lai

Gunai turas laba veselība un dzīvesprieks arī turpmāk!”

1990. gadā Gunai Briedei par lielu ieguldījumu nedzirdīgo teātra mākslas attīstībā piešķirts LNS Goda biedres nosaukums.

Guna Briede:

„Joprojām priecājos par LNS aktīvo darbību, visam sekoju līdzī. Uzskatu, ka katrs ir ko labu darījis savā laikā. LNS komanda labus darbus veikusi gan manā jaunībā, gan tagad. Vienīgā vēlme – lai augtu aktīvāka jaunā paaudze, jo LNS darbam ir jāturpinās un jāattīstās.”

Eiropas atzinība projektam „Deaf are not deaf”

Par šī ES Socrates programmas Grundtvig 2 projekta aktivitātēm jau esam informējuši iepriekšējos izdevumos. Projekts ilga 2 gadus (2005 – 2007), to realizēja Salo Baltic sadarbībā ar LNS un projekta laikā LNS pārstāvji viesojās Īrijā (2 reizes), Lietuvā, Igaunijā un Slovākijā.

ES Socrates programmas Grundtvig 2 projekta ietvaros tiek rea-

lizēti daudzi projekti un pēc projektu beigām tos izvērtē Eiropas Pieaugušo Izglītības asociācija, kurai ietilpst organizācijas no 41 valsts. Šogad konference ar 230 dalībniekiem tika rīkota Rīgā, un atkal tika apbalvots gada labākais projekts.

Balvu par 2007. gadu saņēma tieši projekts „Deaf are not Deaf”, un svinīgā pasākumā 3. decembrī Rīgas Vēstures un Kuģniecības muzejā LR

Izglītības un zinātnes ministre prof. Baiba Rivža un EAEA prezidents **Janoš Toth** pasniedza šo gada balvu – stikla statuju un goda rakstu.

Pasākumā prezentējām savu projektu, parādot izstrādātos materiālus un produktus, noslēgumā uzstājās Nedzirdīgo koris, tā iepazīstinot Eiropas publiku ar Latvijas nedzirdīgo kultūru.

Paldies visiem partneriem un LNS par aktīvu līdzdalību projektā.

Jauniešu motivācijai: aktivitātes «Tādi mēs esam»

↳ Ivars Kalniņš, Elfa Zariņa, LNJO

Lielākoties nedzirdīgiem jauniešiem ir neapšaubāmi zema motivācija, kas viņiem neraisa intereses, lai iesaistītos kultūras dzīvē. Latvijas Nedzirdīgo jauniešu organizācija aizvadītā gada novembrī izrādīja kārtējo iniciatīvu – organizēja motivācijas aktivitātes «Tādi mēs esam», ko varētu saukt arī par jauniešu kultūras festivāliņu.

Tā mērķis – mudināt nedzirdīgos jauniešus būt atraisītiem un aktīviem dažādos sabiedrības pasākumos. Pasākums palīdzēja viņiem atklāt savas aplēptās spējas un talantus un vairo savas jaunatklātās intereses, lai viņi būtu gatavi parādīt sevi ne vien nedzirdīgo kopienai, bet arī pārējai sabiedrībai, lai viņi iedrošinātos to izdarīt.

Aktivitāšu programmas ietvaros bija nedzirdīgo jauniešu sagatavotās filmas, dzejas vizualizētas zīmju valodā, emocionālas melodeklamācijas un uzvedums. Tādas aktivitātes tika realizētas pirmo reizi, mēs tās uzskatām par mazu eksperimentu, kas nākotnē jāturpina – šādu vēlēšanos izteica paši jaunieši.

Rudens noskaņās

Bija sabraukuši daudzi interesenti no Latvijas malu malām, skaitā pāri 100, tostarp arī viesi no Igaunijas, Lietuvas un Vācijas. Viņi bija centušies ģērbties atbilstoši organizatoru iecerei – rudens krāsu noskaņā, daļa pat karnevāla tērpos. Vakara programmu talantīgi vadīja atraktīvie jaunieši Karīna un Vladimirs. Viņi to paveica kinobalvas «Oskars» ceremonijas garā – pirms katra koncertnumura nospēlēja atbilstošu ainiņu, kas atbilda nākamajam iznācienam. Piemēram – pirms filmiņas «Nē karam!» viņi iejutās lomā ar bisi, pirms melodeklamācijas «Buramdziesma» rādīja, kā noburt citus... Visiem tas ļoti, ļoti patika. Karīnai un Vladimiram tas izdevās lieliski!

Talantu parāde

Programmā bija paredzētas daudzas filmiņas: «Haoss of the Deaf» (piedalījās A.Vēvere, P.Polak, K.Beisone, V.Krumins, V.Voitkevics, V.Prant (Igaunija), U.Ozols, I.Valaine,

A.Kuzmins (Igaunija); «Nē karam!» A.Ķīvīte, brāji Kaidaši, I.Valaine, A.Udovenko un V.Krumins; «Bandīti» M.Kaidašs un V.Krumins; ar poēzijas izpildījumu zīmju valodā uzstājās vairāki: «Tūrisms sapnī» – L.Rūrāns; «Vientulība un ilūzijas» – A.Ķīvītis; «Labā un Sliktā Mis» – māsa Ķīvīte. Melodeklamācijas «Buramdziesma» izpildītāja J.Znotiņa iekaroja skatītāju simpātijas ar savu spilgto talantu!

Atcerēsimies, ka visi minētie talanti, 2. Baltijas Nedzirdīgo jauniešu nometnē Lietuvā spordināja iemaņas šajā jomā un tāpēc šeit spēja parādīt savu talantu tik daudzveidīgi arī šajā pasākumā, bet filmiņu «Haoss of the Deaf» jaunieši – aktieri paši režisēja, uzņēma un ar to piedalījās Nedzirdīgo humora un filmu festivālā Slovākijā 2006. gadā, kur izpelnījās patiesu atzinību!

Skatītājos viņoja smieklu šalkas un ovācijas! Visi uzstājās spoži! Vēlreiz aplausi visiem, visiem!

Vēlreiz tika parādīts arī visu skatītāju iemīļotais uzvedums «Pelnušķīte» (A.Vēvere, P.Polak, V.Meija, A.Ķīvīte, V.Krumins, M.Rušiņš, I.Kalniņš).

Uzvedumā gadījās amizants kuriozs (ķirbis apgāzās pašam negribot, vienam apakšsvārki nokrita...), skatītājos viņoja smieklu šalkas un ovācijas! Visi uzstājās spoži. Vēlreiz aplausi visiem, visiem!

Atsauksmes labas

Pēc šīs programmas sekoja LNJO prezidenta I.Kalniņa pateicības runa. Tajā viņš minēja pasākuma programmas dalībniekus – aktīvistos un visus pārējos LNJO biedrus, kas ieradušies. Pēc tam sekoja krāšņāko rudens tērpu vērtēšana. Par vislabāko darinājumu atzinību guva

Foto: T. Osetrova

G.Stupāne, kas bija ieradies kā ābele – zaļā parūkā, zaļā kleitiņā ar skaistiem, gardiem āboliem un zaļām zeķītēm. Pasākums ilga līdz rīta agrumam ar nenogurstošām atraktīvām spēlēm, dejām, draudzīgām pārrunām. Mums ir patīkami, ka esam saņēmuši par šo notikumu labas atsauksmes, īpaši par tā vadītājiem un jaunām līdz šim nebijušām filmām. Lūk, komentāri no dažiem interesentiem:

G.Stupāne: Man vienmēr patīk apmeklēt jauniešu organizētos pasākumus. Šoreiz bija interesanti tas, ka visiem jāierodas tērpos rudens krāsās. Bet žēl, ka ne visi aktīvi karnevālā. Ceru, ka nākošgad vairāk jauniešu nāks karnevāla tērpos. Mani ļoti pārsteidza filmas zīmju valodā! Forši bija vadītāji – gluži kā ceremonijā «Oskars». Izrāde bija ļoti interesanta, daudz humora. Malači! Liels paldies!

N.Hlibova: Man ļoti patika filmas. Tādas nav bijušas līdz šim. Mana draugu kompānija sen sapņo un tagad apņemas arī paši veidot kādu komēdiju filmiņu, parādīt to tautai. LNJO organizē interesantus pasākumus, kurus mēs ar vīru vienmēr apmeklējam. Novēlu tā turpināt!

Z.Kristapsons: Patīk, kā organizēti jauniešu pasākumi. Īpaši man saņēma, kad uz skatuves Karīna un Vladimirs – super sagatavojusi un vadīja programmu. Tā vajag turpmāk. Piedalos jauniešu saietos, lai saģlabātu jaunību. ▲

Motivācijas aktivitātes «Tādi mēs esam» finansiāli atbalstīja Rīgas Domes Labklājības departaments.

Foto: T. Osetrova

Zviedrijā nedzirdīgos pulcina ikgadējais filmu festivāls

✎ Inese Immure

Zviedrijas galvaspilsētā Stokholmā jau astoņus gadus notiek ikgadējais Nedzirdīgo filmu festivāls ar plašu un daudzveidīgu filmu programmu par nedzirdīgiem cilvēkiem, viņu dzīvi un kultūru.

Raksta autori par šiem festivāliem ieinteresēja Zviedrijā dzīvojošās nedzirdīgās latvietes Alīnas Bergmanes emocionālie un pārdomu pilnie stāstījumi. Viņa nav izlaidusi nevienu festivālu, jo tā ir laba iespēja noskatīties dažādas filmas par nedzirdīgo dzīvi un nedzirdīgo saskarsmi ar dzirdīgajiem. Alīnu īpaši interesē nedzirdīgo un dzirdīgo pasaulei piederošo cilvēku uztveres, uzvedības un savstarpējo attiecību īpatnības, viņa vēlas uzzināt, ko dzirdīgie domā par nedzirdīgajiem, kā arī nedzirdīgo domas par sevi. Festivālu filmās viņa meklē un arī atrod atbildes uz šiem jautājumiem.

Pilsētas – kinoteātri speciāla programma

Uzzinot, ka šogad kārtējais — 8. Nedzirdīgo filmu festivāls, notiks no 30. novembra līdz 2. decembrim, raksta autore nolēma doties uz Stokholmu, lai izmantotu reto iespēju noskatīties speciāli izveidotu filmu programmu par nedzirdīgiem cilvēkiem, viņu dzīvi un likteņiem.

Festivālu norises vieta vienmēr ir nelielais pilsētas centra kinoteātris «Zita» ar divām zālēm (lielā zāle — 145, mazā zāle — 45 vietas). Tos organizē nedēļas nogalē, filmu demonstrēšanā tiek ievērota iedibinātā tradīcija — piektdienā rāda mākslas filmu, sestdienā — pašu nedzirdīgo veidotās dokumentālās un īsfilmas. Svētdiena pieder bērniem un jauniešiem — tiek demonstrētas Zviedrijas nedzirdīgo skolēnu veidotās īsfilmas un kāda mākslas filma. Visām filmām vienmēr ir sagatavoti subtitri zviedru valodā, bet bērnu filmai ir nodrošināts vēl arī tulkojums zviedru zīmju valodā.

Zviedru valodā titrēto filmu galveno saturu to demonstrēšanas laikā raksta autorei iztulkoja Alīna, tādēļ varēja saprast notiekošo un skatīties bija interesanti. Filmas izsauca gan emocijas, gan radīja pārdomas, tādēļ gribētos dalīties iespaidos par redzēto.

Mākslas filmas

30. novembrī — pirmajā festivāla dienā, skatītājiem tika piedāvāta Holandes mākslas filma «Atmiņas ugunsgrēkā» (*Memories in*

Fire, 2001). Filma stāsta par vientuļu aktieri Lukasu un viņa dramatiskiem konfliktiem pārpilno dzīvi, kā arī par dēlu, kas apprecējis nedzirdīgu sievieti un strādā par zīmju valodas tulku nedzirdīgo skolā. Šo sievieti tēlo nedzirdīga aktrise Suzanna Davina, kurai tā bija pirmā loma. Viņai ir lomas arī citās filmās. Suzanna bija atbraukusi uz festivālu un kopā ar visiem noskatījās filmu. Pēc filmas viņa uzaicināja uz skatuves un apsveica ar ziediem.

Interesanta šķita angļu komēdija *Coming out*. Tā ir par pusaudzi un viņa lielo noslēpumu. Puisim ir apnicis izlikties, tādēļ viņš mētei beidzot atklāj, ka ir nedzirdīgs. Viņš ilgu laiku ir lietojis dzirdes aparātu, gultā zem segas mācījies zīmju valodu, slepus skatījies videofilmu par nedzirdīgajiem. Sarunas beigās mājās pārrodas tēvs. Redzot abu samulsušās sejas, viņš dēlam saka: «Tu laikam nupat esi atzinies, ka esi nedzirdīgs.» Komiskumu rada tas, ka filmas sākumā skatītājam rodas priekšstats, ka zēns ir gejs. Šo filmu ir iespējams noskatīties internetā (<http://www.youtube.com/watch?v=K3ai5IVfFdE>).

Dokumentālās filmas

Programmā bija iekļautas četras filmas. Emocionāli spēcīgi skatītāju uzrunāja filma «Nedzirdīgo ebreju ģimene izglābjas no holokausta» (*A Deaf Jewish Family Escapes the Holocaust*). Tā vēsta par ģimeni, kas izbēga no vāciešu okupētās Austrijas. Holokausta tēma tika skarta arī Nīderlandes dokumentālā filmā «Klusās bēdas» (*Silent Sorrow*). Tikai 12 minūšu garā Japānas filma «Nedzirdīgie cilvēki un Okinavas kauja» (*Deaf People and the Battle of Okinawa*) stāsta par to, cik liktenīga kara apstākļos var izrādīties nedzirdība. Otrā pasaules kara beigās, kad notika smaga kauja starp ASV un Japānu par Okinavas salu, tās nedzirdīgos cilvēkus uzskatīja par spiegiem, kuri tikai tēlo nedzirdīgos, un tādēļ viņi ir nogalināmi. Šo cilvēku dzīvības izglāba nedzirdīgo tulka apliecinājums, ka viņi patiešām ir nedzirdīgi.

Seriāls zīmju valodā

Festivāla īpaša filma bija jaunā zviedru seriāla «*Anders.se*» pirmās 6 sērijas, bet pēdējās divas filmas vēl top. Iespējams, ka tas ir pasaulē pirmais seriāls bez skaņas, tikai zīmju valodā. Šis kinodarbs ir aizrautīgs vizuāls stāstījums par galvenā varoņa Andersa, viņa draugu un kolēģu darba

gaitām, draudzību, arī — dažādiem konfliktiem un to risināšanu. Seriāla pirmās sešas filmas tika demonstrētas arī internetā (www.damaski.se), katru nedēļu rādot vienu filmu, taču diemžēl netiek piedāvāta iespēja noskatīties iepriekš rādītās sērijas. Lai seriālu varētu skatīties internetā un, iespējams — vēlāk arī DVD formātā, skatītājiem, kas nezina zviedru valodu, filmas veidotāji ir sagatavojuši titrus ne tikai zviedru, bet arī angļu, franču un spāņu valodā.

Svētdien varēja noskatīties arī angļu mākslas filmu «*Mijais Franks*» (*Dear Frankie*, 2004). Tā ir filma par kādas Skotijas ģimenes drāmu. Bēgdama no deviņgadīgā dēla Frenka tēva, māte kopā viņu pārvietoja no pilsētas uz pilsētu. Taču zēns ilgojas pēc tēva, tāpēc māte viņa vārdā katru nedēļu raksta dēlam vēstules. Tajās viņa interesanti apraksta piedzīvojumus tālās un eksotiskās zemēs, jo tēvs kā kuģa «ACCRA» jūrniece ceļojot apkārt pasaulei. Kad ostā ierodas kuģis ar šādu nosaukumu, zēna māte ir smagas izvēles priekšā — pateikt dēlam rūgtu patiesību vai lūgt kādu svešinieku uz vienu dienu nospēlēt Frenka tēva lomu. Māte izlemj, ka vēl ir pārāgri atklāt patiesību, jo tas dēlam būtu pārāk smags trieciens, tāpēc viņa turpina aizsākt spēli.

Jauno talantu attīstībai

Trešā festivāla dienā — svētdienā, bērniem un jauniešiem tika piedāvātas astoņas īsfilmas, ko veidojuši skolēni no zviedru nedzirdīgo skolām

Interese par šo festivālu bija liela, par to liecināja ātri izpirktās biļetes. Par nedzirdīgo bērnu veidotajām filmām tā gan bija krietni mazāka, taču festivāla organizētājas — **Ilva Bjorklunda** (*Ilva Bjorklund*) un **Gunilla Vogstroma** — **Lundkvista** (*Gunilla Lundqvist*) uzsvēra, ka ir svarīgi dot iespēju

Festivāla organizētājas Ilva Bjorklunda (no kreisās) un Gunilla Vogstroma — Lundkvista

izrādīt savus darbus arī jaunajiem talantiem, tādējādi stimulējot vēlēšanos turpināt aizsāktu un pilnveidot savas spējas. ➤

Intervija

Lai uzzinātu ko vairāk par festivāla organizēšanu, lūdzu Ilvu Bjorklundu, nedzirdīgo kultūras zinātnieci un kino speciālisti, atbildēt uz dažiem jautājumiem.

☛ **Nedzirdīgo filmu festivāli notiek arī Nīderlandē, Anglijā, ASV? Ar ko atšķiras šis festivāls?**

Mūsu festivāla mērķauditorija ir zviedru publika, jo piedāvājam filmas ar titriem zviedru valodā. Nīderlandes festivāla organizētāji turpretī orientējas arī uz citu valstu skatītājiem. Nīderlandes filmām titri ir holandiešu valodā, bet visām ārzemju filmām tie ir angļu valodā.

☛ **Kā notiek filmu meklēšana?**

Kontaktējamies ar citu nedzirdīgo filmu festivālu organizētājiem un apmaināmies ar informāciju. Piemēram, filmu «*Atmiņas ugunsgrēkā*» mums ieteica paši holandieši. Daudzi nedzirdīgie pasaulē zina mūs, un paši piedāvā savas filmas.

☛ **Kā izvēlaties, kuras filmas rādīt, kuras nē?**

Ja ir iespējams, noskatos filmu iepriekš. 16 mm filmas iepriekš nevar noskatīties, tās ņemam pēc rekomendācijām. Skatāmies, kāda ir filmas kvalitāte. Cenšamies atlasīt labas, mākslinieciski vērtīgas filmas. Taču reizēm paņemam arī kādu mākslinieciski vājāku filmu, ja tai ir aktuāls un nozīmīgs

...ir svarīgi dot iespēju izrādīt savus darbus arī jauniešiem, tādejādi stimulējot vēlēšanos turpināt aizsākt un pilnveidot savas spējas.

saturs. Galīgo izvēli izdaru kopā ar Gunillu. (*Viņa ir nedzirdīga, strādā par TV nedzirdīgo raidījumu producenti, ir arī nedzirdīgo kultūras festivāla organizētāja. Autores piezīme*). Esmu gandarīta par šo pasākumu, jo nedzirdīgajiem salīdzinājumā ar dzirdīgajiem ir ļoti maz iespēju baudīt kultūras dzīvi.

Nedzirdīgo filmu festivāls padara nedzirdīgo kultūras dzīvi bagātāku. Dodam iespēju arī publikai noskatīties vairākas filmas. Lai paši skatītāji nosaka, vai filma patīk vai nē.

Esmu gandarīta par šo pasākumu, jo nedzirdīgajiem salīdzinājumā ar dzirdīgajiem ir ļoti maz iespēju baudīt kultūras dzīvi. Nedzirdīgo filmu festivāls padara nedzirdīgo kultūras dzīvi bagātāku.

☛ **Vai esat veikuši aptauju par labāko filmu?**

Pirms 3 — 4 gadiem to darījām. Aptaujas organizēšana un rezultātu apkopošana ir ļoti darbietilpīgs process, tāpēc to atmetām.

Jūs teicāt, ka piedāvājat filmas par nedzirdīgo kultūru. Filmā «*Atmiņas ugunsgrēkā*» galvenokārt atspoguļota dzirdīgo pasaule.

Jā, taču tajā ir attēlota vide, kurā nedzirdīgie dzīvo kopā ar dzirdīgajiem. Mākslas filmas vienmēr uzņem dzirdīgie režisori, tāpēc ir interesanti paskatīties, kā dzirdīgie uztver mūsu pasauli. Tādas filmas dod iespēju nedzirdīgajiem paskatīties uz sevi no malas.

☛ **Festivāla organizēšana, filmu sagatavošana titrēšanai prasa līdzekļus.**

Jā, nauda ir vajadzīga, lai būtu iespējams izrādīt filmu festivālā. Mums ir paveicies ar atbalstītājiem. Visus šos gadus mūs ir atbalstījusi Stokholmas kultūras pārvalde un Stokholmas pilsētas domes izglītības un kultūras departaments. Ir arī nedzirdīgie autori, kuri savas filmas dod noskatīties par brīvu.

Esmu gandarīta par šo pasākumu, jo nedzirdīgajiem salīdzinājumā ar dzirdīgajiem ir ļoti maz iespēju baudīt kultūras dzīvi. Nedzirdīgo filmu festivāls padara nedzirdīgo kultūras dzīvi bagātāku.

☛ **Nīderlande organizē filmu festivālu reizi trijos gados, jūs — katru gadu. Vai nevar pietrūkt filmu par nedzirdīgajiem?**

O, nē. Ir vēl daudzas filmas ko rādīt! Tikko notikušajā festivālā Amsterdamā jau noskatīju vienu labu filmu, ko rādīsim nākamajā gadā. Ikgadēja filmu festivālu rīkošanai ir liels pluss — tas ļauj saglabāt kontaktus.

Liels paldies Alīnai Bergmanei par viesmīlību un sarunas tulkošanu ar Ilvu Bjorklundu. ▲

Kas bija, kas būs — svarīgākie notikumi nedzirdīgo pasaulē

2008. gada 21. — 27. janvārī — 5. Starptautiskais nedzirdīgo kultūras festivāls Nitrā, Slovākijā. Festivālā būs radoša darba drāmas grupas, bērnu un jauniešu nodarbības, izstādes, semināri, teātra izrādes u.c. (*info: www.effeta.sk*)

2008. gada 28. — 29. janvārī — Konference par invalīdu postu. Bubanesvārā, Indijā (*info: www.smrcoirissa.org* un *www.disaster-disability.org*)

2008. gada aprīlī — 12. — Pasaules Nedzirdīgo burvju festivāls. Kalifornijā, ASV (*e-pasts: Magic2008wdmf@aol.com*)

2008. gada 22. — 25. aprīlī — Starptautiskā konference — pavasaris 2. Tēma: Nedzirdīgo novecošanās. Velsā, Austrijā. (*info: www.agedeaf.org*)

2008. gada 15. — 21. jūnijā — 9. Darba grupa „Pētījumi zīmju valodā: sabiedrības līdzdalība” Norvēģijā. Darba grupa atvērta

tikai nedzirdīgiem pētniekiem, kas pēta zīmju valodu vai lingvistiku. To organizē Eiropas Nedzirdīgo zīmju valodas pētnieku padome (ECDRSL). (*E-pasts: ecdrls108@yahoo.com*).

2008. gada 23. — 26. jūnijā — Starptautiskais simpozījs «Nedzirdīgo tehnoloģijas un izglītība». Ņujorkā, ASV (*info: www.mpi.nl/world/SignLang/WEB-FINAL/workshopapril07/workshopjan07.htm*)

2008. gada 25. — 26. jūnijā — Starptautiskā nedzirdīgo katoļu konference Romā, Itālijā. (*e-pasts: catholicdeaf@btopenworld.com*)

2008. gada 25. — 27. jūnijā — 4. Starptautiskā nedzirdīgo zinātniskā konference Dublinā, Īrijā.

2008. gada 27. — 28. jūnijā — Starptautiskais filmu festivāls Milānā, Itālijā. (*info: www.teatrosenzaparole.it*)

2008. gada 2. — 6. jūlijā — Starptautiskais cilvēku ar smagiem dzirdes traucējumiem federācijas kongress Vankūverā, Kanādā. Tēma: «Globālā komunikācijas sabiedrība» (*info: www.chha-ifihohcongress2008.com*)

2008. gada 10. — 14. augustā — Pasaules bibliotēku un informācijas kongress: 74 IFLA Ģenerālā konference un apspriede. Kvebekā, Kanādā. (*info: www.ifla.org*).

2008. gada 21. — 23. augustā — 4. Vācijas Nedzirdīgo kultūras dienas. Colognē, Vācijā. (*info: www.gehoertosen-kulturtag.de*)

2008. gada 9. — 16. novembrī — 5. Eiropas Nedzirdīgo kultūras festivāls «*Salvija*» Antverpenē, Beļģijā. (*e-pasts: andotheater@gmail.com*). ▲

☞ *Ziņas apkopojā: Ivars Kalniņš*

Tas jāzina: Likumdošanas jaunumi

No nākamā gada jauno vecāku pabalstu varēs saņemt bez «griestiem»

No šī gada 1. janvāra nodarbinātie vecāki par bērna kopšanu līdz viena gada vecumam saņems jaunu — vecāku pabalstu, un tam nebūs noteikta maksimālā robeža, norāda Labklājības ministrija (LM).

Jauno vecāku pabalstu varēs saņemt viens no bērna vecākiem — māte vai tēvs 70% apmērā no algas, no kuras tiek veiktas sociālās iemaksas. Tas nozīmē, ka pabalsta apjoms līdzināsies algai, ko cilvēks saņem uz «rokas», un ģimene varēs saglabāt līdzšinējos ienākumus. Minimālais vecāku pabalsta apmērs sociāli apdrošinātiem vecākiem būs 63 lati mēnesī.

Valstī ir noteikts maksimālais sociālo iemaksu objekta apmērs — nākamgad tas būs 29,6 tūkstoši latu gadā. Tā ir maksimālā summa, no kuras cilvēks gadā var veikt

sociālās apdrošināšanas iemaksas. Tātad arī maksimālais vecāku pabalsta apmērs nevarēs būt lielāks par 70% no šīs summas. Maksimālais sociālo iemaksu objekta apmērs tiek pārskatīts katru gadu.

Jauno vecāku pabalstu saņems nodarbinātie vecāki, proti, vecāki, par kuriem pirms bērna piedzimšanas ir veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas. Tas nodarbinātiem vecākiem aizstās līdzšinējo bērna kopšanas pabalstu — 392 latus mēnesī, tas tiks aprēķināts bez «griestiem», ņemot vērā katra cilvēka veiktās sociālās iemaksas.

Vecāku pabalstu varēs saņemt neatkarīgi no tā, vai māte vai tēvs atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā. Jāņem vērā, ka pirmajos mēnešos pēc bērna piedzimšanas māte saņem maternitātes pabalstu, un abus pabalstus vienlaicīgi saņemt nevar.

Pabalstu varēs saņemt arī tie vecāki, kuru bērni dzimuši 2007. gadā un 2008. gada 1. janvārī vēl nebūs sasnieguši gada vecumu. Pabalsta apmēru automātiski pārrēķinās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA).

Cilvēki, par kuriem nav veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas, tāpat kā līdz šim saņems bērna kopšanas pabalstu 50 latu apmērā, līdz bērns sasniedz viena gada vecumu.

Savukārt par bērna kopšanu no 1 līdz 2 gadu vecumam tāpat kā šobrīd turpinās maksāt bērna kopšanas pabalstu 30 latu apmērā.

Par cilvēku, kurš saņem vecāku pabalstu, valsts maksās sociālās iemaksas pensiju un bezdarba apdrošināšanai. Tas nozīmē, ka šis bērna kopšanas periods tiek ieskaitīts pabalsta saņēmēja sociālās apdrošināšanas (darba) stāžā, nodrošinot lielāku pensiju un iespēju pēc bērna kopšanas saņemt bezdarbnieka pabalstu. ▲

Jaunais invaliditātes likumprojekts

Lai mazinātu cilvēkam risku kļūt par invalīdu un sniegtu papildu atbalstu cilvēkiem, kuriem invaliditāte jau noteikta, Labklājības ministrija kopā ar iesaistītajām institūcijām un nevalstiskajām organizācijām ir sagatavojusi jauno invaliditātes likuma projektu.

Tas balstās uz trīs galvenajiem darbības virzieniem — invaliditātes profilaksi, invaliditātes ekspertīzi un invaliditātes radīto seku mazināšanu. Tas nozīmē atbalsta pasākumus cilvēkiem ar prognozējamu invaliditāti, jaunas invaliditātes noteikšanas sistēmas ieviešanu, kā arī jaunus atbalsta pakalpojumus cilvēkiem, kuriem invaliditāte jau noteikta.

Tas nozīmē, ka valsts finansēs kompleksus ārstniecības, sociālās un profesionālās rehabilitācijas pakalpojumus, kas pēc iespējas palīdzētu mazināt cilvēkam risku kļūt par invalīdu.

Pilnveidos invaliditātes noteikšanas sistēmu pēc starptautiski atzītiem principiem, ņemot vērā cilvēka pašaprūpes, pārvie-

tošanās, apmācības, komunikācijas, orientācijas u.c. spējas. Ja cilvēkam ir konkrēti anatomiski defekti, invaliditātes ekspertīze varēs notikt bez cilvēka klātbūtnes, padarot to ātrāku un cilvēkiem ērtāku.

Lai novērstu nabadzības un sociālās atstumtības risku cilvēkiem ar invaliditāti, no **2011. gada pirmreizēji tiks noteikt tikai 1. un 2. invaliditātes grupa**. Savukārt cilvēkiem ar darbspēju zaudējumu mazāku par 50%, kas šobrīd veido daļu no 3. grupas invalīdiem, būs iespēja saņemt medicīnisko, sociālo un nepieciešamības gadījumā arī profesionālo rehabilitāciju.

Tas motivēs cilvēkus nepaļauties uz invaliditātes un citiem pabalstiem, bet aktīvi iesaistīties darba tirgū un kļūt finansiāli neatkarīgiem. **Tiem cilvēkiem, kuriem līdz 2011. gada 1. janvārim būs noteikta 3. invaliditātes grupa, to saglabās.**

Invaliditātes noteikšanā iesaistīs papildu speciālistus, piemēram, sociālos darbiniekus, psihologus, nodarbinātības speciālistus un citus, kā arī nodrošinās invaliditātes ekspertīzi tuvāk cilvēka dzīvesvietai. Izveidos jaunu invaliditātes noteikšanas institūciju — Invaliditātes ekspertīzes pārvaldi, kas aizstās Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisiju.

Viens no nozīmīgākajiem jaunumiem būs **bezmaksas asistenta pakalpojuma**

ieviešana no 2009. gada invalīdiem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem. Tādējādi būtiski tiks atvieglota to invalīdu ikdiena, kuri nedzīvo ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās.

No 2009. gada paredzēts arī pabalsts tām ģimenēm, kurās bērnam pirmo reizi tiek noteikta invaliditāte. Lai palīdzētu ģimenēm sadzīvot ar jauno situāciju, bērns un viņa vecāki varēs saņemt apmaksātu psihologa un sociālo darbinieku konsultācijas un atbalstu.

Katram cilvēkam ar invaliditāti izstrādās individuālo rehabilitācijas plānu ar piemērotākiem pakalpojumiem, ar paša cilvēka līdzdalību rehabilitācijas veicināšanā. Jauno likumprojektu apstiprinājusi valdība. Par to vēl lems Saeima.

Invaliditātes likumprojektu izstrādāja LM izveidotā darba grupa. Tajā strādāja speciālisti no ministrijām, Invalīdu lietu nacionālās padomes, organizācijas Sustento, Latvijas Ergoterapeitu asociācijas un citu nevalstisko organizāciju pārstāvji, kā arī VSAA un Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas. ▲

Informāciju sagatavoja, Komunikācijas departamenta direktore Vineta Bērziņa,
7021632, 26497758, vineta.berzina@lm.gov.lv,
un
Ize Boluza, sabiedrisko attiecību speciāliste,
7021665, 26186178, ize.boluz@lm.gov.lv

Vēl viens stāsts par Īriju: Sirds velk atpakaļ

«Mūsu bērni vairs negrib atpakaļ uz Latviju,» saka Juris Rubāns. Viņš atnācis uz savu biedrību, būdams Latvijā uz īsu laiku, — viņš jau vairākus gadus ar ģimeni dzīvo Īrijā, kur atradis labu darbu un izjutis pozitīvu attieksmi pret sevi kā darba ņēmēju. Par to saruna!

→ Kā jūs, visa ģimene, nonācāt Īrijā?

Tas bija grūtais laiks Latvijā, kad sākās lielais bezdarbs, īpaši laukos. Pirms tā mierīgi strādāju Rīgas MRU apavu iecirknī, gāju uz ballītēm «Rītausmā».

Kad ražošanas uzņēmumā darbs apstājās, devos atpakaļ uz laukiem. Strādāju gadījuma darbos, gaterī un citur, bet nopelnīt neko nevarēju. Mūsu ģimenei bija grūti iztikt.

Kad padzirdēju par Īriju, pārdevu savu auto, lai samaksātu ceļa izdevumus, un pilnīgā neziņā devos prom uz svešo valsti. Sākumā viens, ģimene pievienojās vēlāk, jo vienam tur bija ļoti skumji.

→ Jā, un kā tālāk risinājās lietas – dzīvesvieta, darba atrašana?

Dzīvesvietu un neilgu laiku atradu pēc adreses, ko man iedeva paziņa Latvijā, bet ar darbu bija grūtāk. Kādu nedēļu staigāju pa pilsētiņas ielām, nezinot, ko iesākt. Līdz beidzot sadūšojos, iegāju mazā veikalā un, kā pratu, tā teicu un parādīju, ka vēlos strādāt.

Veikala saimnieks izrādījās labs cilvēks: aizveda mani uz netālo celtniecības objektu, kur mani pieņēma darbā par sargu. Tur nostrādāju 9 mēnešus. Pa to laiku sameklēju sev tīkamāko darbu – autoservisā.

→ Tātad remontējat auto? Kur un kā apgūvat šo prasmī un vai dzirdes trūkums netraucē to veikt?

Tehnika, ar to saistītie darbi mani pievelk jau no bērnu dienām. Speciālās izglītības man nav, un to neviens te neprasa. Visu apguvu, praktiski ķimerējoties motoros, jaucot tos laukā un saliekot kopā. Protams, arī grāmatās pētī shēmas, detaļu attēlus, lietošanas instrukcijas utt.

Bet kas attiecas uz dzirdi – tā man nemaz nav tik svarīga, lai noteiktu bojājumu motorā. Es izjūtu auto vibrācijas, tās daudz ko pasaka.

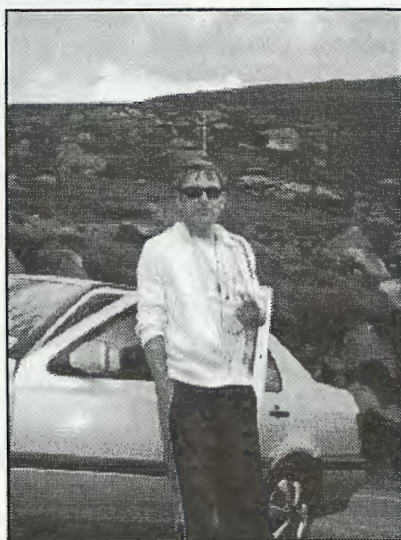
→ Ar kādiem auto visvairāk ir darīšana?

Pats braucu ar WW Vento, bet remontējam te visādus — fiatūs, fordus, japāņu tojotas u.c. Man vienalga, vai benzīnīks

vai dīzelis, visas markas pārzinu. Īri daudz neņemam ar remontiem: ja autoremonts sanāk dārgi, pamet savu braucamo turpat servisā un dodas pirkt nākamo. Es gan savu vento, burtiski, atdzīvināju no lūžņiem un joprojām braucu...

→ Bet kā ar valodas zināšanām? Ir taču klienti!

Angļu valodu esmu apguvis tik, cik nepieciešams ikdienā. Ar klientiem sarunas jau arī vienveidīgas: kas par vainu, cik maksās remonts, kad būs kārtībā. Jārunā mazāk, vairāk jāstrādā, vecā patiesība, vai ne? Pie tās stingri tuos.

→ Ko dara ģimene?

Mana sieva Mariķa arī strādā – gludinātavā un vēl arī privāti tīra dzīvokļus, mājas. Starp citu, arī es piestrādāju pa vakariem un brīvdienām, darot to pašu, ko servisā.

Bērni mācās skolā. Sadraudzējušies ar citiem vienaudžiem, šeit jūtas ļoti labi un Latvijā vairs negrib atgriezties.

→ Kur un kā jūs dzīvojat?

Īrējam dzīvokli (170 eiro nedēļā). Tā kā pelnām līdz 500 eiro nedēļā, tad varam

regulārus izbraukumus brīvdienās un atvaļinājumu laikā. Palicis atmiņā izbraukums pa Ziemeļīrijas kalniem – skaisti!

→ Vai dzīve Īrijā ir dārga salīdzinājumā ar Latviju?

Mēs iepērkam pārtikas un sadzīves preces lētākos lielveikalos, tā kā nav lielas atšķirības cenu ziņā. Bet ir arī dažas dārgas lietas un pakalpojumi. Piemēram, zobārsta apmeklējums – tikai vizīte līdz 100 eiro. Ļoti dārga ir autoapdrošināšana (1800 eiro).

Daudzi latvieši un iebrāucēji dibina savas firmas, pērk šeit mājas (apm. 250 tūkst. eiro), tā izlemjot palikt šeit uz dzīvi pavisam.

→ Un kā domājat jūs un – visa ģimene?

Man Latvijas pietrūkst tieši kā dzimtas zemes. Īrijā visādi ir labi. Var nopelnīt, valsts rūpējas par visiem, arī iebrāucējus sargā likumi, it īpaši mātes ar bērniem, vecos ļaudis, slimos.

Nodokļus par strādniekiem maksā utt. Bet nav dzimtenes sajūtas...

Tāpēc plānoju pēc kāda gada doties atpakaļ, kaut arī bērni te tā pieraduši, ka Latvija jau viņiem neko vairs neizsaka.

→ Vai Īrijā esat satikuši arī nedzirdīgos tautiešus?

Tur, kur dzīvojam mēs, — nē, bet Anglijā vispār gan ir tādi paši iebrāucēji no Latvijas kā mēs. Ilgāku laiku tur dzīvo Egīls Cvilikovskis, Aiga Keire, Ķīvītis u.c. Mūsējie ir arī citur, piemēram, Amerikā – Aivars Ponkratjevs, Artūrs Intsons utt. Dublinā satiku arī nedzirdīgos īrus.

→ Mūsu avīzes raksta par visādiem traģiskiem gadījumiem svešās zemēs! Kā ar drošību Īrijā?

Arī Latvijā notiek viss kas! Tāpat Īrijā. Uzdarbojās te vienu laiku tā sauktā «daugavpīliešu banda» – apzaga dzīvokļus, dzina prom auto.

Bet pašiem jāsargās – nav ko naktī pa krogiem staigāt. Par šādiem gadījumiem var lasīt arī vietējā latviešu avīzē «Sveiks».

→ Vai darba Īrijā pietiek visiem?

Tagad paliek mazāka izvēle, jo ļoti daudz viesstrādnieku — Īrija, protams, pievelk...

Bet arī šeit ir kā visur: darbs vienmēr būs tiem, kas labi strādā. Bet skaidri zināms — būs arī laba alga. ▲

Man Latvijas pietrūkst tieši kā dzimtas zemes. Te visādi ir labi. Var nopelnīt, valsts rūpējas par visiem, arī iebrāucējus sargā likumi, it īpaši mātes ar bērniem, vecos ļaudis, slimos. Nodokļus par strādniekiem maksā utt. Bet nav dzimtenes sajūtas...

apmaksāt to un citus kārtējos izdevumus bez grūtībām, kā arī atlikt naudu rezervē.

Jā, arī paceļot varam, iepazīstot gan Īriju, gan citas valstis. Plānojam ģimenei

Uzruna lasītājiem

Ilze Kopmane

Mēs pateicamies jums, draugi, kas šobrīd turat rokās «Kopsoli». Daudzas avīzes šogad Latvijā beigušas pastāvēšanu (26!). Mums vēl tā ir. Grūti, bet turamies šajos skarbās izdzīvošanas apstākļos.

Mēs aicinām jūs — skaidrojiet saviem biedriem, draugiem, paziņām, ka «Kopsoli» ir jāpasūta, ja gribam, lai mums arī turpmāk būtu sava avīze.

«KS» var pasūtīt visu gadu — Latvijas pastā, redakcijā, biedrībās. Ja ir grūti pašiem to izdarīt, griezieties biedrībās, redakcijā. Palīdzēsīm!

«KS» pastāvēs tikai, tad, ja būs lasītāji!

Ziedojumi

Rīgas biedrība pateicas saviem ziedotājiem: Brigita Aldersone (1,5); Hortenzija Kalna (2Ls); Spodrite Jurāne (3Ls); Marija Šķirmante, Rita Zujevska (pa 5Ls);

Konference Ungārijā

Ilze Kopmane

Decembrī LNS Domes locekle Daugavpils biedrības priekšsēdētāja Elvira Čaika piedalījās starptautiskā konferencē Ungārijā, ko organizēja šis valsts Nedzirdīgo asociācija par godu savai 100 gadu pastāvēšanas jubilejai.

Konferences tēma — par nedzirdīgo situāciju un nepieciešamām izmaiņām sakarā ar ANO Ģenerālajā asamblejā apstiprināto Deklarāciju par cilvēktiesībām.

Šajā pasākumā piedalījās arī pārstāvji no Ungārijai tuvākām kaimiņvalstīm — Bulgārijas, Maķedonijas, Slovākijas, Čehijas, Dānijas, Portugāles, Šveices, bet mūsu Elvira Čaika bija vienīgā no Baltijas valstīm. Konferencē lielā skaitā bija klāt paši ungāru nedzirdīgie (ap 300).

Lekcijas, diskusijas un debates risinājās Un-

Īpašie sveicieni

Kā balta puķe bēms ir uzziēdējis,
Lai kādreiz dzīvī spētu tālu iet.
No nedienām, no salta dzīves vēja
Šo mazo dvēselīti sargājiet!

Apsveicam Gundegu Panko ar mazo brīnumu (mazmeitiņas) piedzimšanu! Arī pašai vecmāmiņai vēlām mīļuma pilnu, r saulainu Jauno gadu!

Liepājas biedri

Uz skaistumkonkursu!

Vasarā
(30. jūnijā
— 13. jūlijam)

Čehijas
galvaspilsēta
Prāgā
notiks
skaistum-
konkurss

«Pasaules Nedzirdīgā Miss — 2008.»

Lai pieteiktos atlasei konkursā, jānosūta pieteikums un divi foto (portrets un visā augumā). Tuvākas ziņas, pieteikuma anketa un apmaksas noteikumi: www.czehmodel.cz

Iepriekšējā konkursā piedalījās pārstāves no 38 valstīm, un tas risinājās augstā līmenī. Varbūt arī Latvijā atradīsies drosmīgas meitenes? Nekavējieties ar pieteikšanos, jo var būt apgrūtināta aviobiļešu iegāde. ▲

gārijas Parlamentā, skaistā, senatnīgā ēkā Budapeštas centrā. To ievadā pārskatu par galveno tēmu sniedza Bulgārijas Nedzirdīgo savienības prezidents, pēc tam arī Pasaules Nedzirdīgo federācijas (M. Jokinens) un citu valstu pārstāvji. Debatēs visvairāk laika tika veltīts moderno tehnoloģiju un surdotehnikas jautājumiem.

Otrā diena tika veltīta jubilejai. Apmēram 3000 nedzirdīgo izgāja demonstrācijā Donavas upes krastā, apliecinot savu identitāti un prasības atzīt viņu vienlīdzīgās tiesības — galvenokārt dzimto zīmju valodu. Kāda puse no šiem ļaudīm pēc tam sakāpa kuģos un devās braucienā uz svinību vietu tālāk no pilsētas, brīvā dabā upes krastā. Tur tika sveikti izcilākie sabiedriskie darbinieki, kas veicinājuši organizācijas izaugsmi un pastāvēšanu līdz dižajai 100 gadei.

Elvira Čaika atzina, ka visu dienu uzturēties klajā laukā bija diezgan auksti, turklāt visai garlaicīgi, jo par pasākuma viesiem un tā saturu «tur tā netiek domāts kā pie mums Latvijā». ▲

Paziņojums

2008. gada 23. februārī pl. 13 tiek organizēts jubilejas pasākums «Melodziesmām — 35». Ļoti lūdzam pieteikties tos dziedātājus, kas kādreiz dziedājuši mūzikas pavadījumā (nejaukt ar dzejoļu deklamēšanu) līdz 10. februārim.

Rakstīt sms Reginai Rizikai 26256008.

Mīļi sveicam!

90

25. I Pēteris KAIRIŠS, Daugavpils

80

28. I Antons KAZULIS, Rēzeknes

75

19. I. Valentīna POGREBNAJA, Rīgas

28. I Anna ANSPOKA, Pļaviņu

70

2. I Vasīlijs DEPKOVSKIS, Rīgas

28. I Faņa SIŅKOVA, Rīgas

30. I Arnis BARONS, Rīgas

31. I Aleksandrīna OSTROVSKA, Rīgas

65

7. I Nadežda KISLICKA, Rēzeknes

21. I Andrievs MALDONIS, Rīgas

25. I Andris ALNIS, Rīgas

60

9. I Vjačeslavs ZAVJALOVŠ, Rīgas

55

26. I Eduards DOROŠKEVIČS, Rīgas

50

4. I Vasīlijs PETRINS, Rīgas

13. I Gaļina MAIMESKO, Rīgas

13. I Jurijs FJODOROVŠ, Smiltenes

Februārī

75

4. II Juljāns VOROŅECKIS, Daugavpils

70

19. II Aleksejs GRIGORJEVS, Rīgas

25. II Rasmā KURĒNA, Rīgas

65

5. II Gaļina MOLOIČIKA, Rīgas

16. II Ruta FELDMANE, Rīgas

20. II Vladimirs KOSOVŠ, Rēzeknes

21. II Pāvels LIŠOVŠ, Rīgas

60

17. II Viesturs LĀCIS, Rīgas

22. II Jānis ZANDOVSKIS, Rīgas

55

16. II Zinaīda ANDREJEVA, Rīgas

50

11. II Andris VOROTINSKIS, Rīgas

17. II Lilija ŽIBARTE, Daugavpils

18. II Jakovs AVSEJEVS, Daugavpils

26. II Daiga CIELAVA, Rīgas

26. II Tatjana SIĻINA, Rīgas

biedrība